

Ochrana před atmosférickou elektrinou

Staženo z www.kniška.eu

Dalibor Šalanský Jan Hájek

Jan Hájek DEHN + SÖHNE GmbH + Co. KG.,
Dalibor Šalanský LUMA Plus spol.

Základní princip ochrany před bleskem
Požadavky ČSN EN 62305.

Oddálené/izolované hromosvody
Podstata řešení, podmínky instalace.

Základní požadavky na svodiče bleskových proudů/
svodiče přepětí

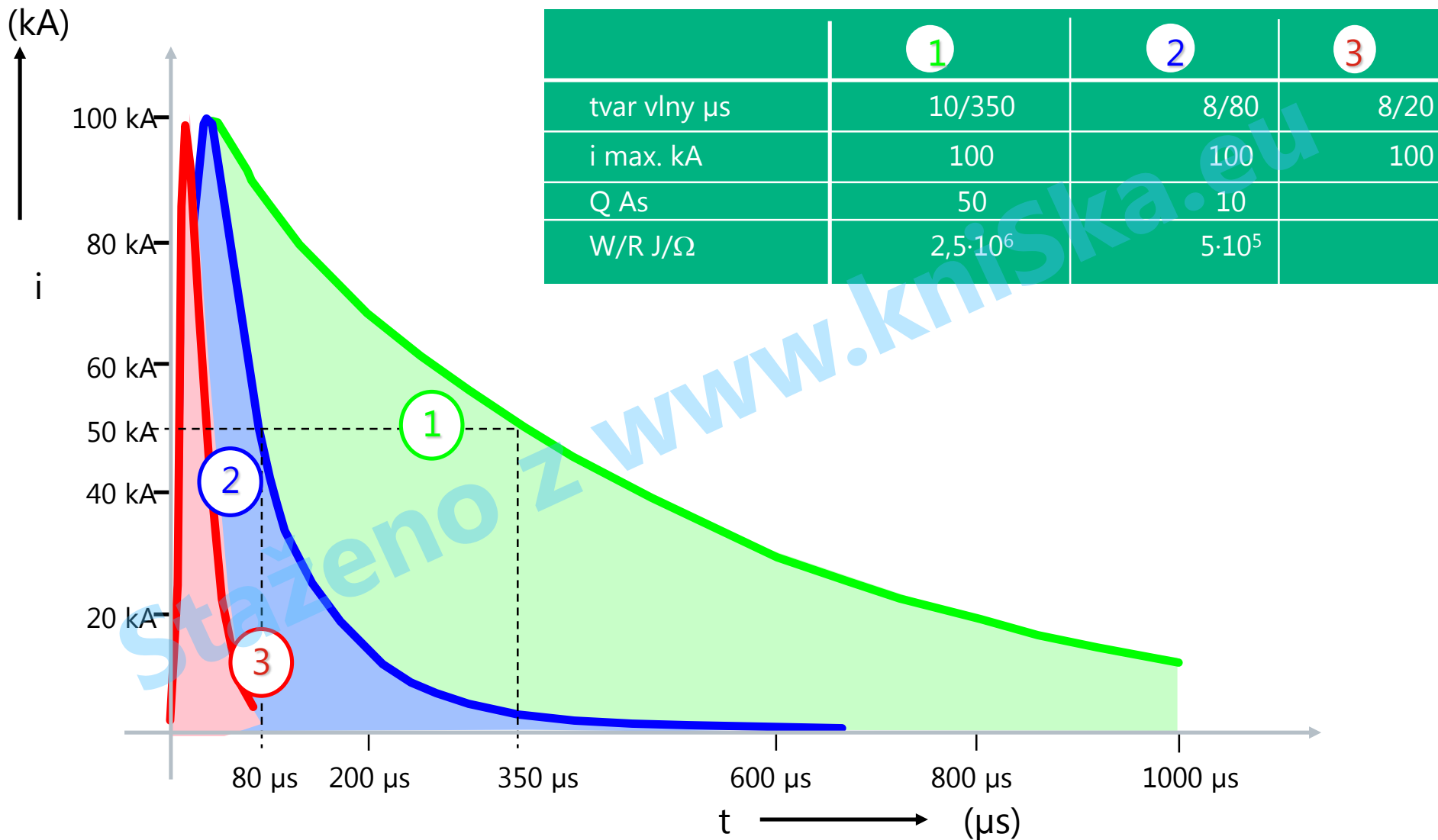
Úvod do aplikace ochranných opatření
pro antény a zařízení s nimi spojená

ČSN EN 62305 Ochrana před bleskem - soubor českých technických norem

Číslo normy	Název
ČSN EN 62305-1	Obecné principy
ČSN EN 62305-2	Řízení rizika
ČSN EN 62305-3	Hmotné škody na stavbách a nebezpečí života
ČSN EN 62305-4	Elektrické a elektronické systémy ve stavbách

Srovnání zkušebních vln

ČSN EN 62305 – 1 Obecné principy

LPL	LPS
I	I
II	II
III	III
IV	IV

Hladina ochrany před bleskem LPL   Systém ochrana před bleskem LPS

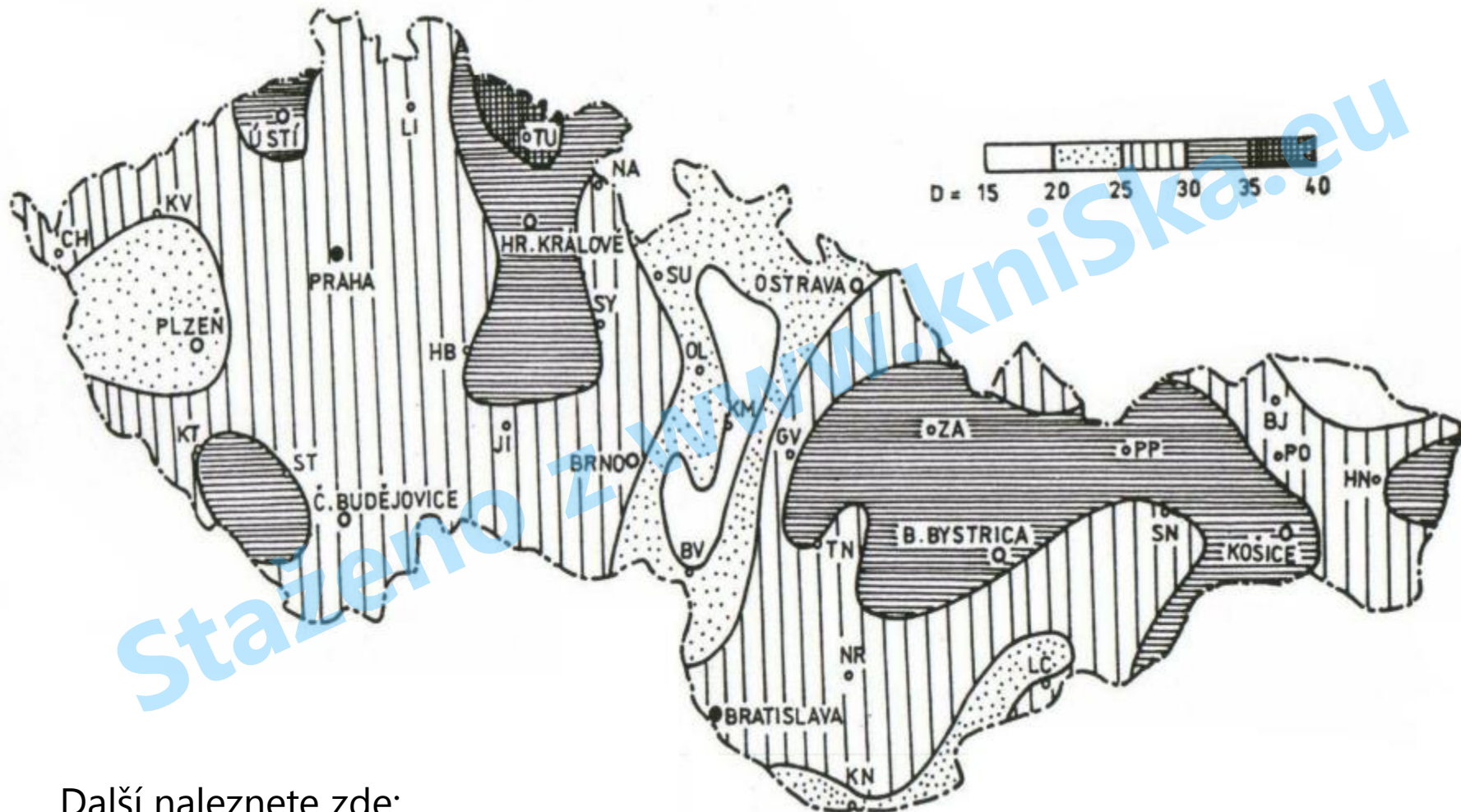
ČSN EN 62305 – 1 Obecné principy

Základní kritéria pro ochranu staveb a inženýrských sítí

Hladina ochrany	maximální hodnoty		minimální hodnoty		
	parametrů bleskového proudu maximální vrcholová hodnota bl. proudu	pravděpodobnost, že skutečný bl. proud je menší než maximální vrcholová hodnota blesk. proudu	parametrů bleskového proudu minimální vrcholová hodnota bl. proudu	pravděpodobnost že skutečný blesk. proud je větší než minimální vrcholová hodnota bl. proudu	poloměr valící se koule
LPL					
I	200 kA	99 %	3 kA	99 %	20 m
II	150 kA	98 %	5 kA	97 %	30 m
III	100 kA	95 %	10 kA	91 %	45 m
IV	100 kA	95%	16 kA	84 %	60 m

Izokeraunická mapka z ČSN 33 4010

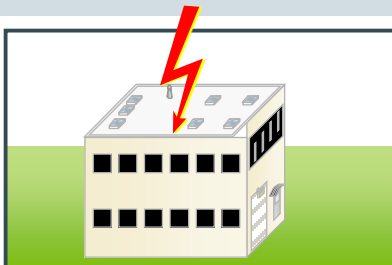

Další naleznete zde:

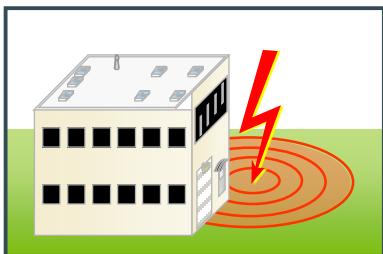
<http://www.kniska.eu/kniska/100let/izokeraunicke-mapy-bourkove-cinnosti>

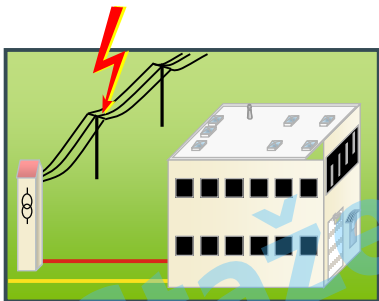
Bleskový proud je hlavní zdroj škody

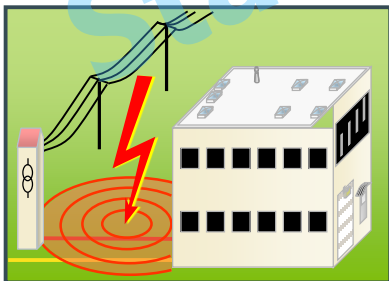
úder blesku do stavby

úder blesku v blízkosti stavby

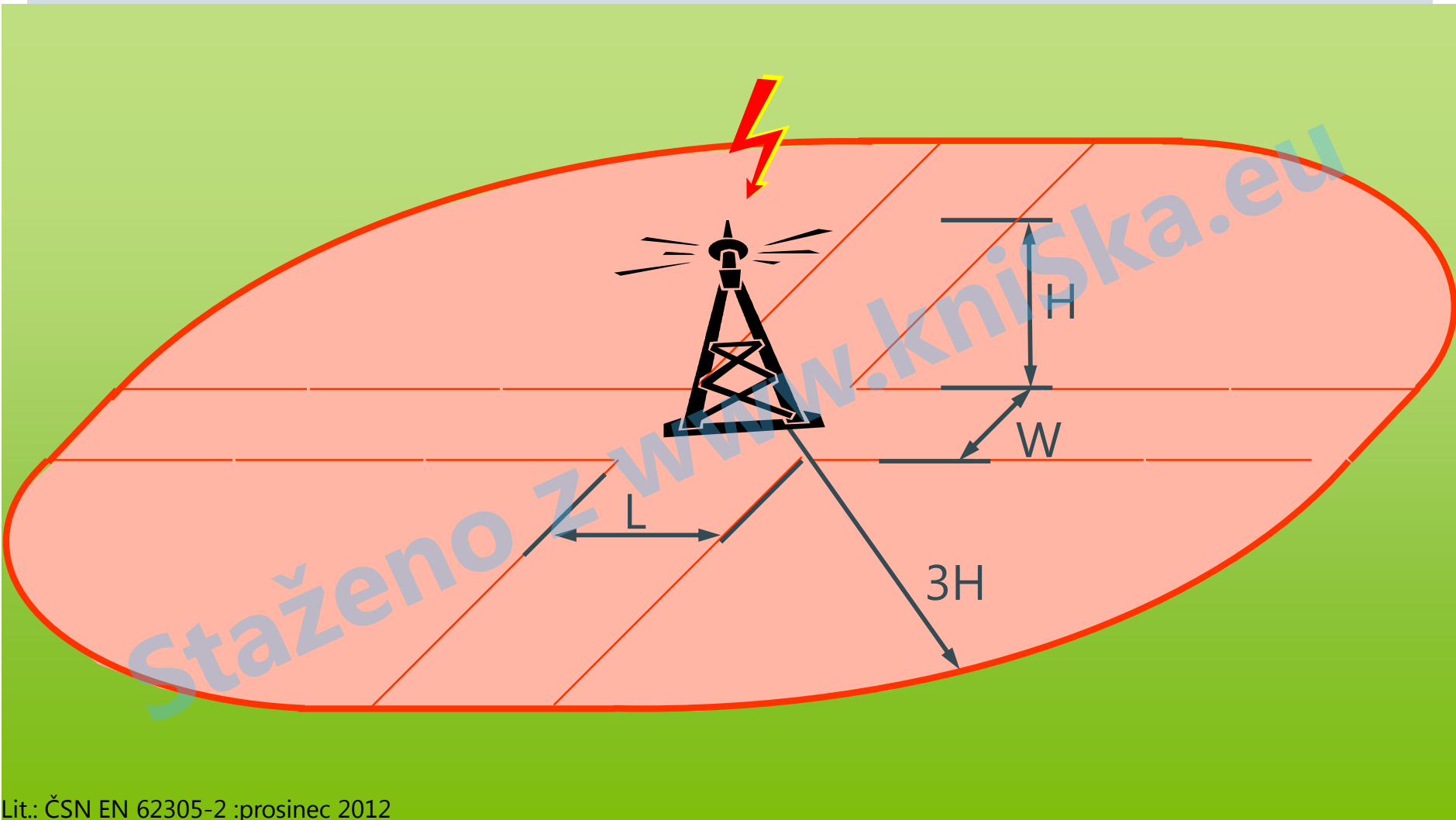

úder blesku do inženýrských sítí,
která vstupují do stavby

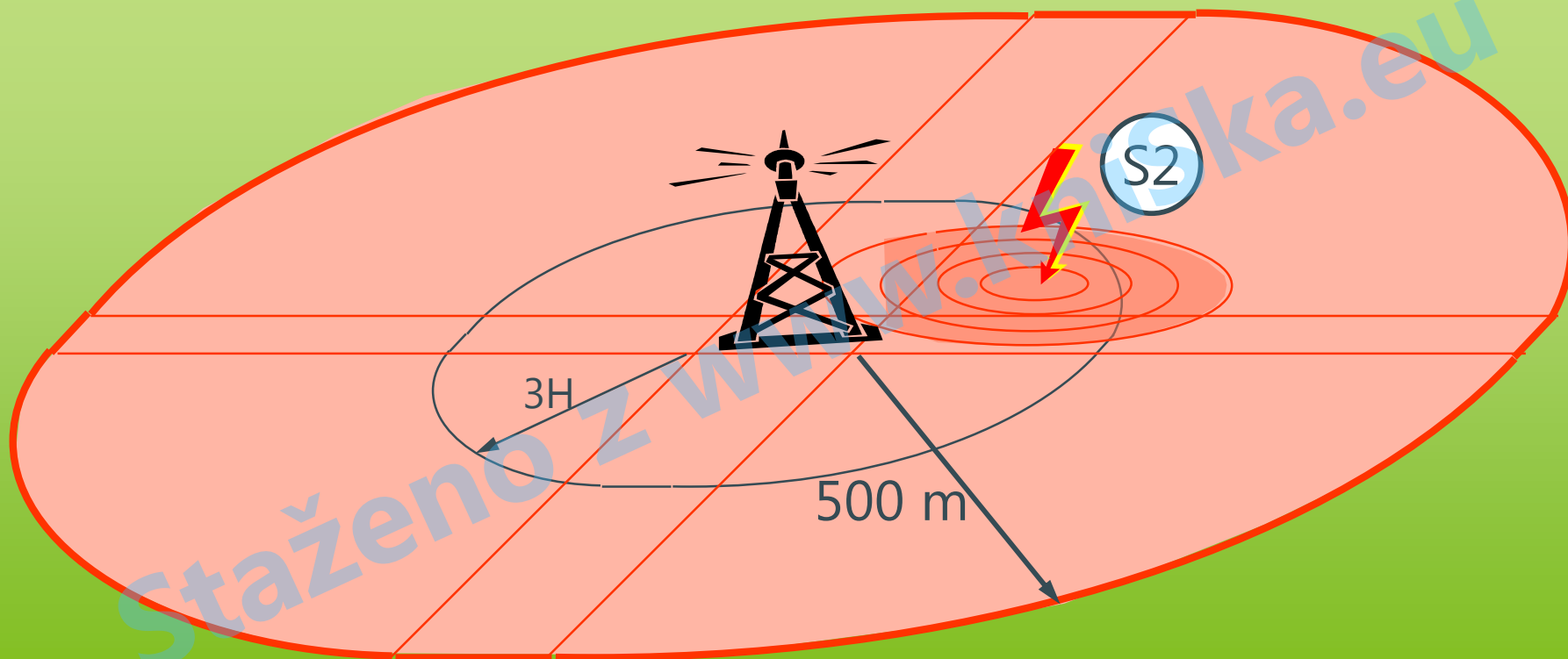
úder blesku v blízkosti inženýrských sítí,
která vstupují do stavby.

Sběrná plocha pro údery blesku do samostatně stojící stavby

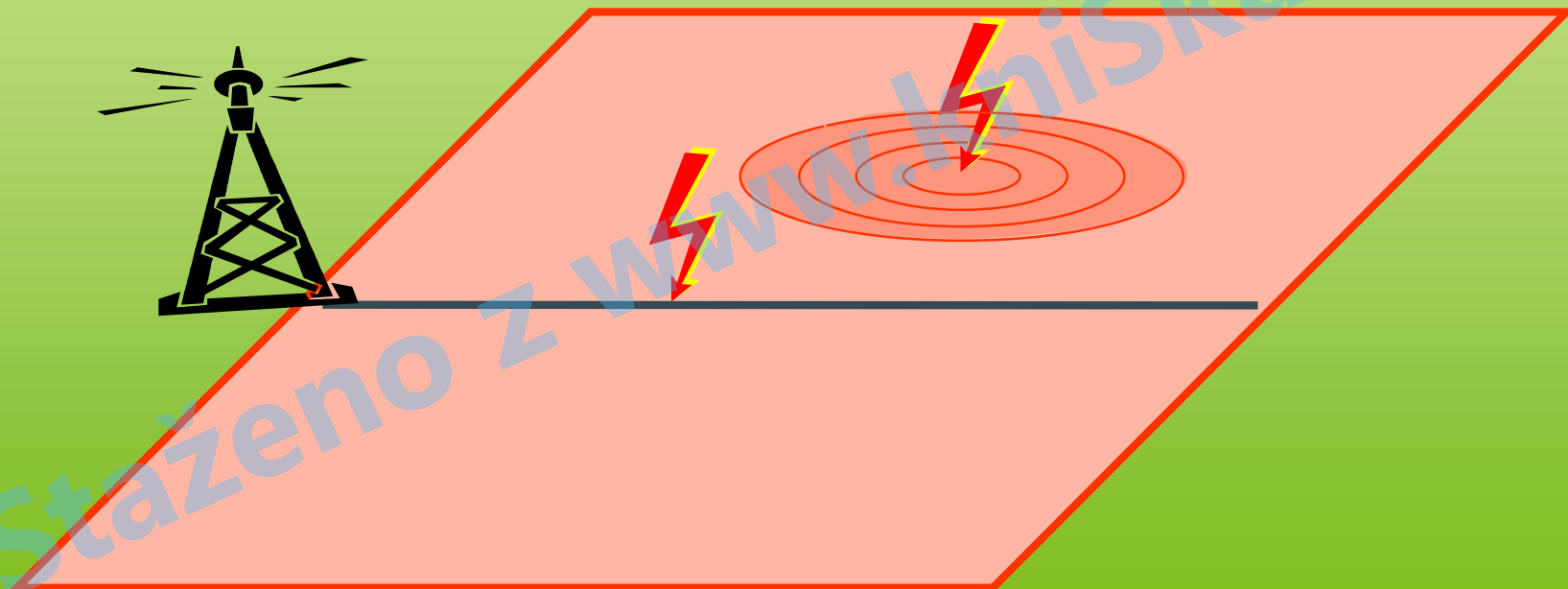
Lit.: ČSN EN 62305-2 ;prosinec 2012

Sběrná plocha pro údery blesku v blízkosti stavby

Lit.: ČSN EN 62305-2:prosinec 2012

Sběrná plocha pro údery blesku do a v blízkosti inženýrských sítí

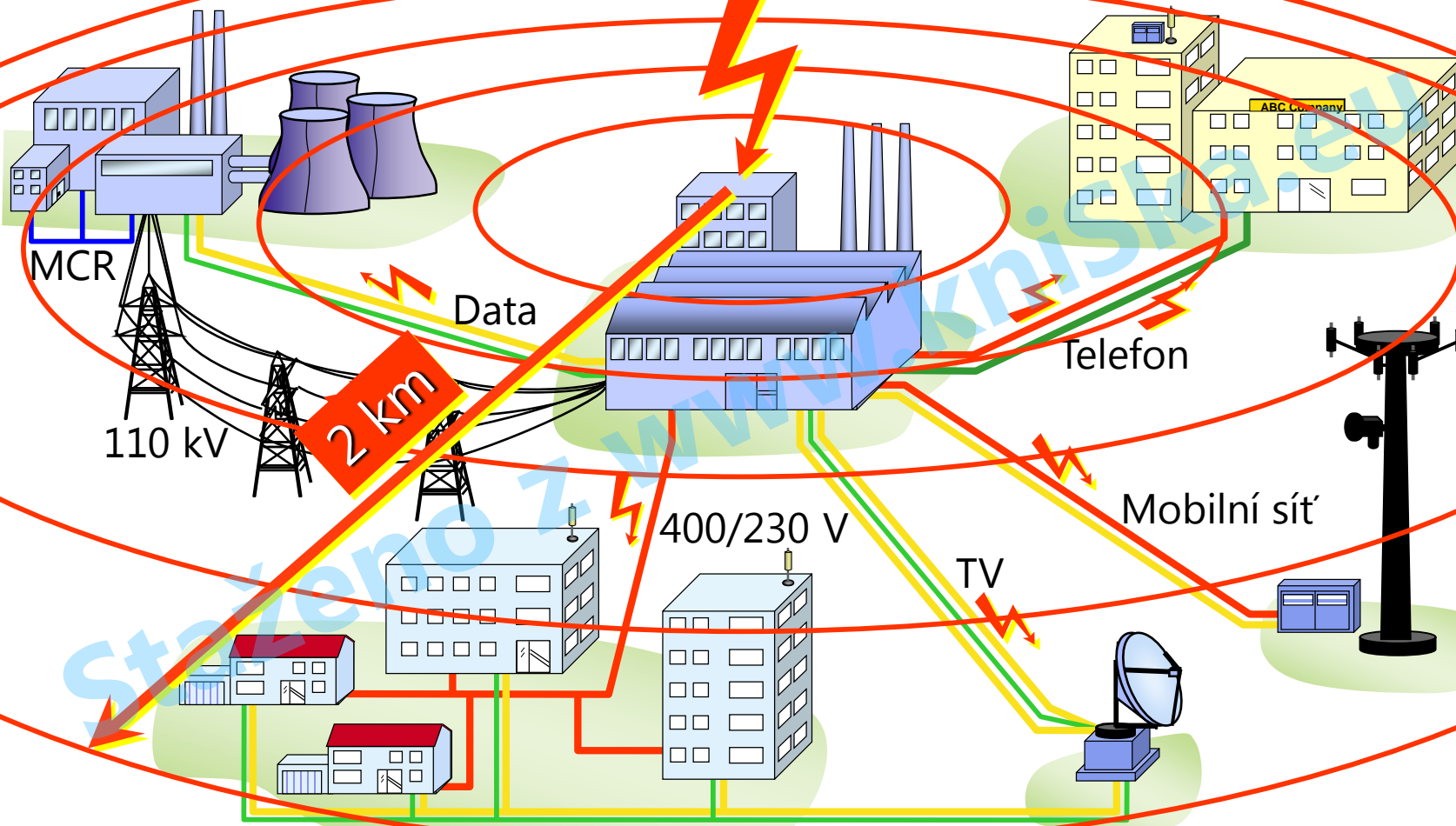

Lit.: ČSN EN 62305-2 :prosinec 2012

Ohrožení bleskem

ca. 1.900.000 úderů blesku v Německu za rok*

*Zdroj: BLIDS, Siemens AG, Auswertung 2001 - 2005

Parametry bleskového proudu dle řady norem ČSN EN 62 305

Parametr	LPL		
	I	II	III-IV
Imp. proud I (kA)	200	150	100
spec. energie W/R (MJ/Ω)	10	5,6	2,5
náboj Q_{Impuls} (As)	100	75	50
náboj Q_{Langzeit} (As)	200	150	100
efektivita	98%	95%	80 - 90%

Původ přepětí způsobeného bleskem

přímý a blízký úder:

1 Úder do vnější ochrany před bleskem

1a Úbytek napětí na rázovém
zemním odporu R_{st}

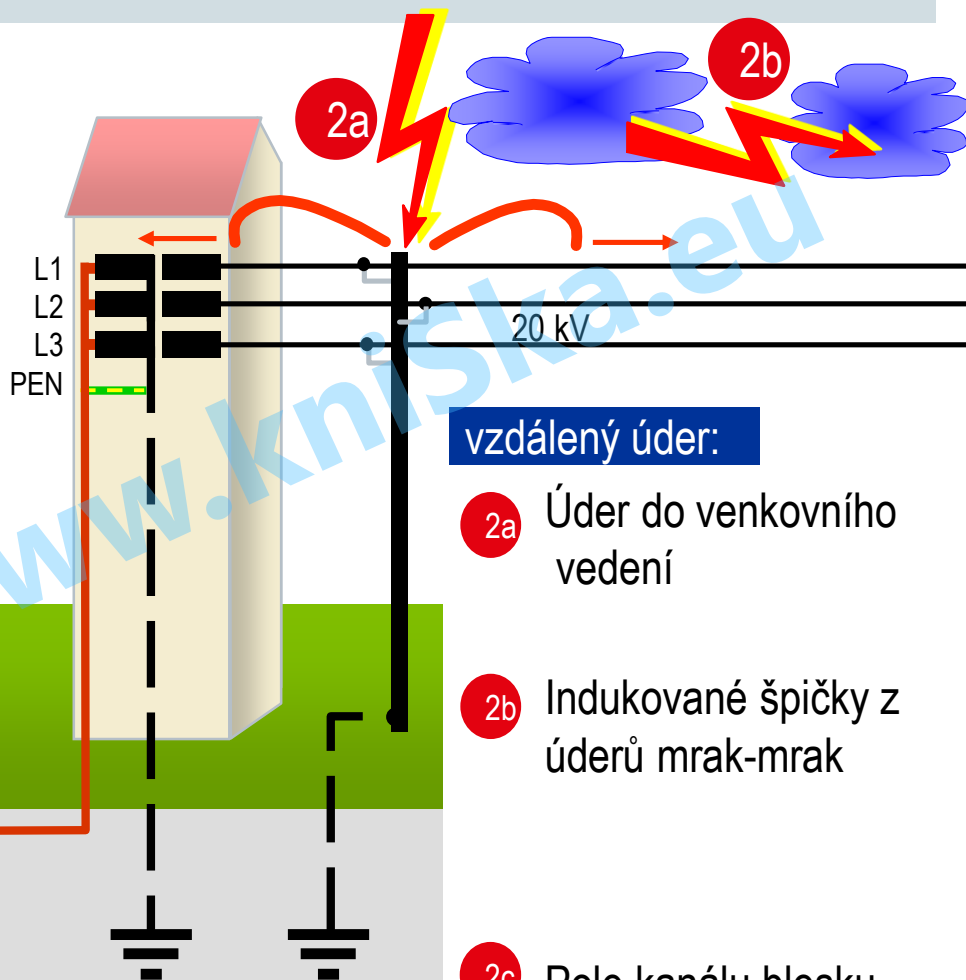
1b Indukované napětí ve smyčkách

Informačně - technický
systém

1a

síť nízkého napětí

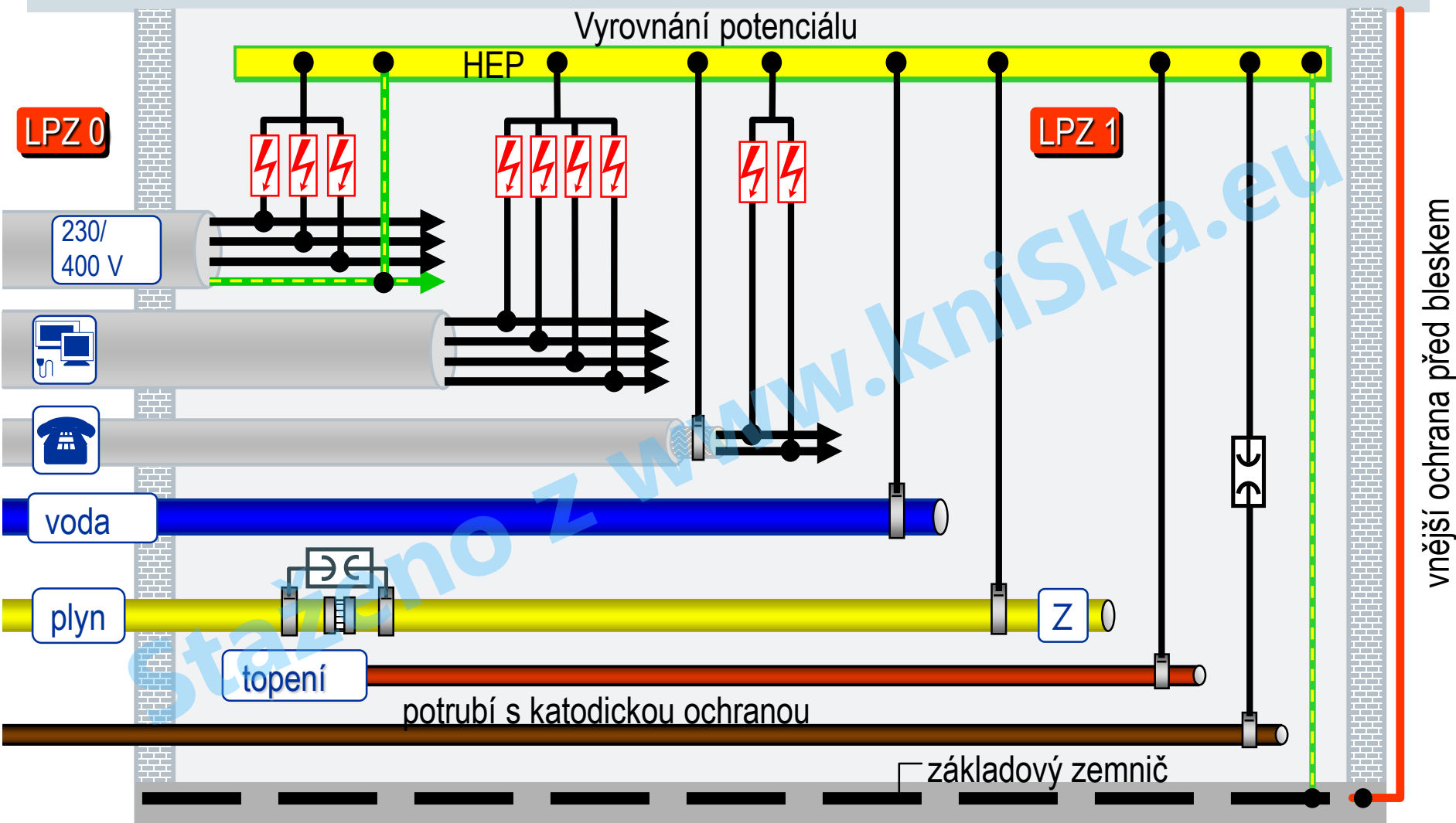
vzdálený úder:

2a Úder do venkovního
vedení

2b Indukované špičky z
úderů mrak-mrak

2c Pole kanálu blesku

Vyrovnání potenciálu bleskového proudu na vstupujících vodičích

Co musí dokázat svodič bleskových proudů v napájecí soustavě?

- ✓ Vícenásobně svést bleskový proud bez vlastního poškození.
- ✓ Ochranná úroveň musí být nižší než impulsní odolnost následného zařízení.
- ✓ Schopnost omezení následného proudu.
- ✓ Spolehlivou koordinaci s následnou přepětovou ochranou nebo koncovým zařízením.

Parametry bleskového proudu dle řady norem ČSN EN 62 305

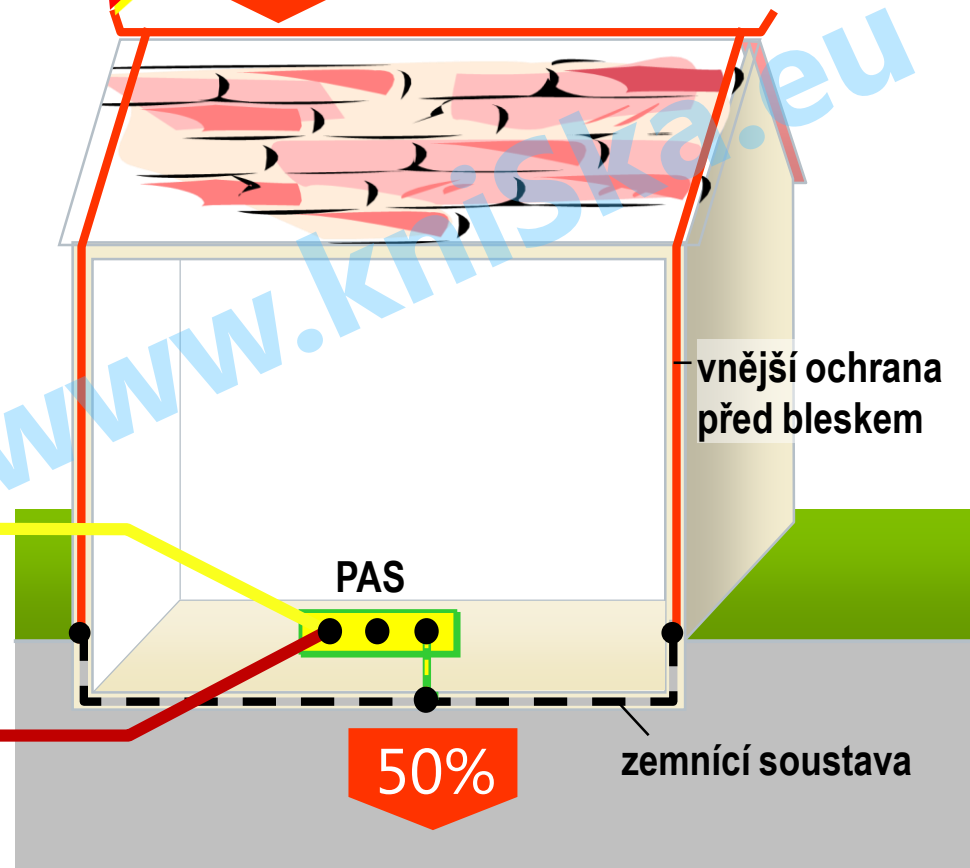
Parametr	LPL		
	I	II	III-IV
Imp. proud I (kA)	200	150	100
spec. energie W/R (MJ/Ω)	10	5,6	2,5
náboj Q_{Impuls} (As)	100	75	50
náboj Q_{Langzeit} (As)	200	150	100
efektivita	98%	95%	80 - 90%

Rozdělení bleskového proudu

LPL I = 200kA
LPL II = 150kA
LPL III a IV = 100kA

100%

50%

Informační síť

napájecí síť

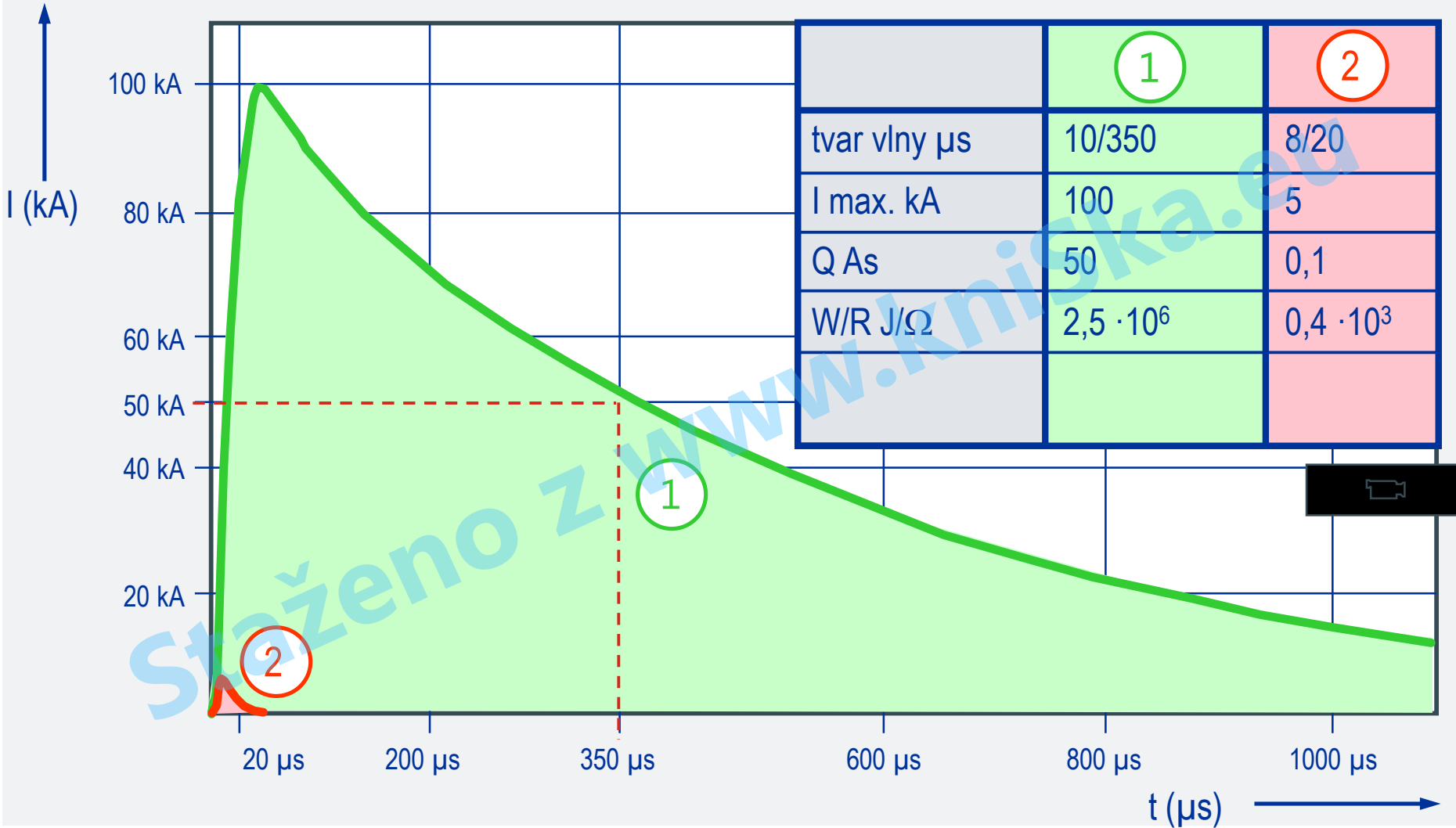
max 2 Ω

50%

zemní soustava

max. 10 Ω

Srovnání zkušebních vln

ČSN EN 62305 - 4

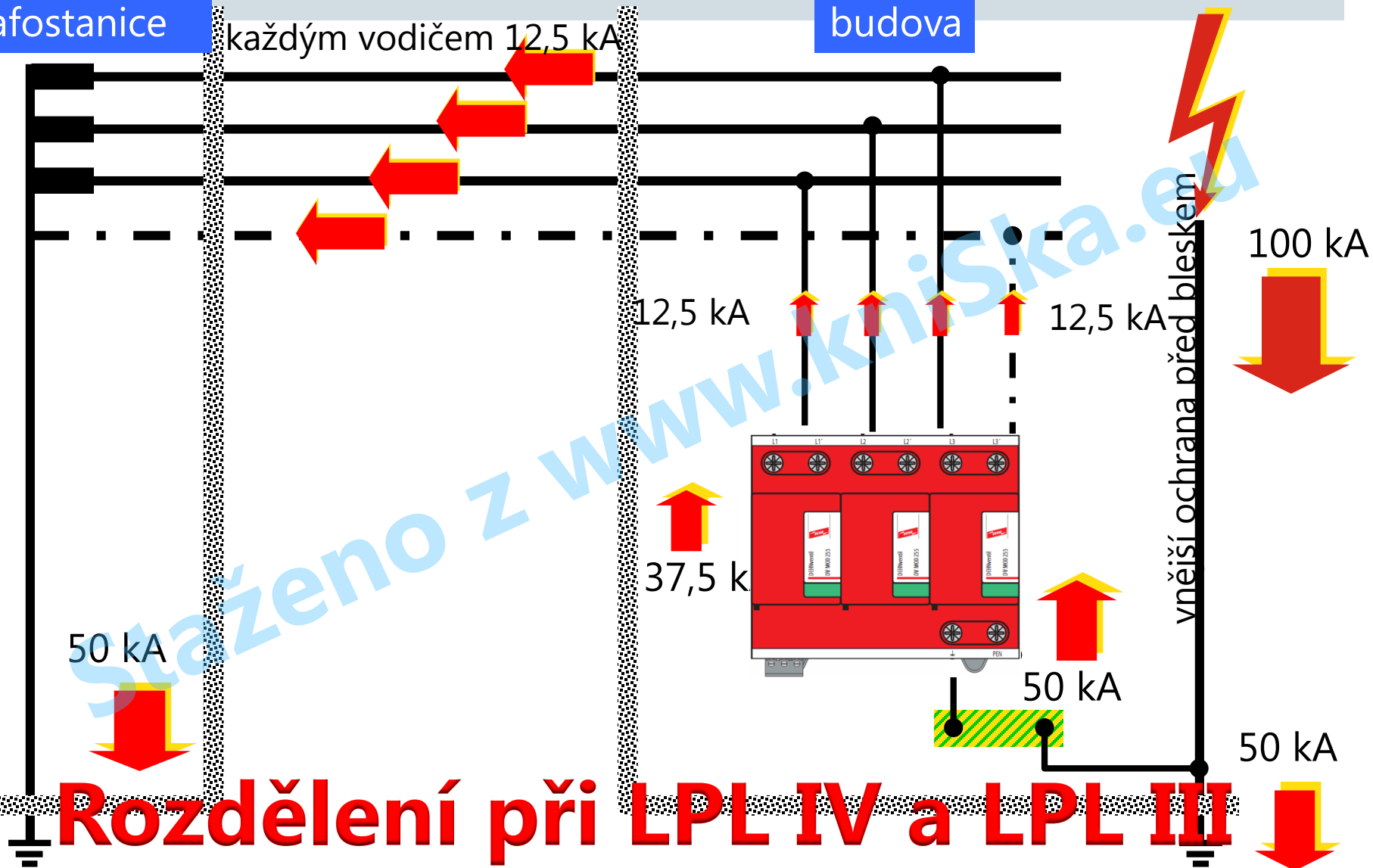
Rozdělení bleskového proudu DEHNventil® M TNC

trafostanice

každým vodičem 12,5 kA

budova

ČSN EN 62305 - 4

Rozdělení bleskového proudu DEHNventil® M TNC

trafostanice

budova

každým vodičem 18,75 kA

po 18,75 kA

56,25 kA

75 kA

75 kA

150 kA

75 kA

vnější ochrana před bleskem

Rozdělení při LPL II

ČSN EN 62305 - 4

Rozdělení bleskového proudu DEHNventil® M TNC

trafostanice

každým vodičem 25 kA

budova

Nevhodně zvolený svodič typ 1

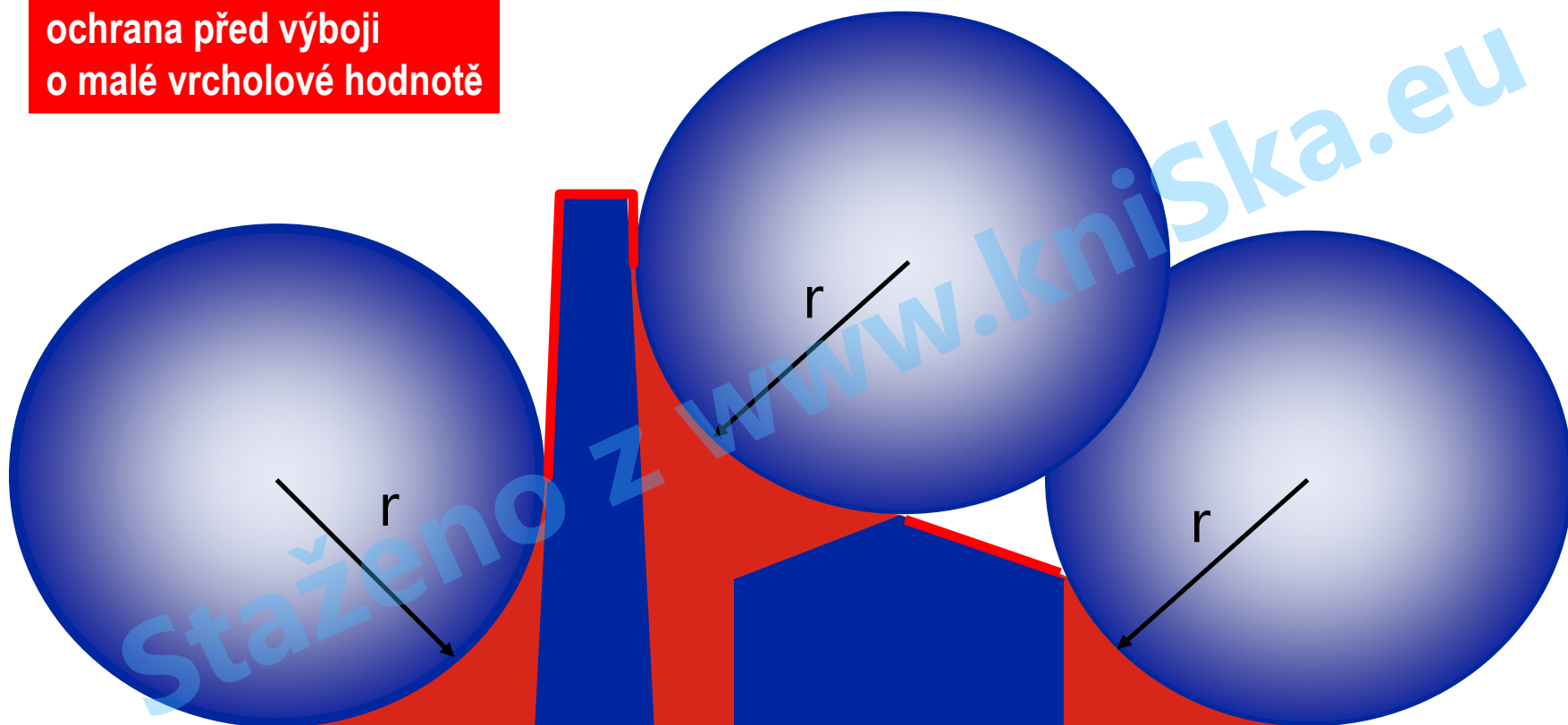

ČSN EN 62305-3 metoda valící se koule

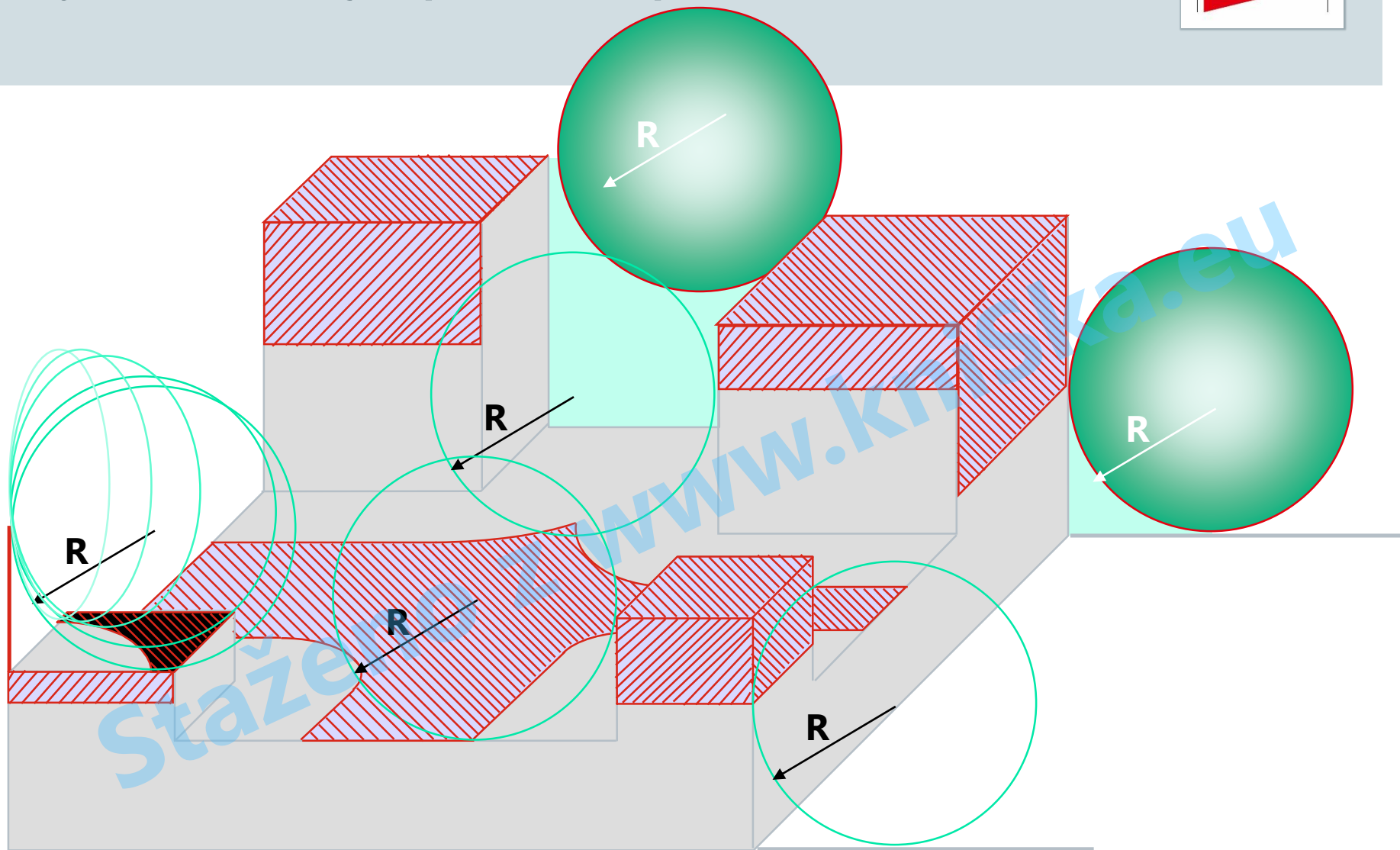
ČSN EN 62305-3

ochrana před výboji
o malé vrcholové hodnotě

— jímací soustava

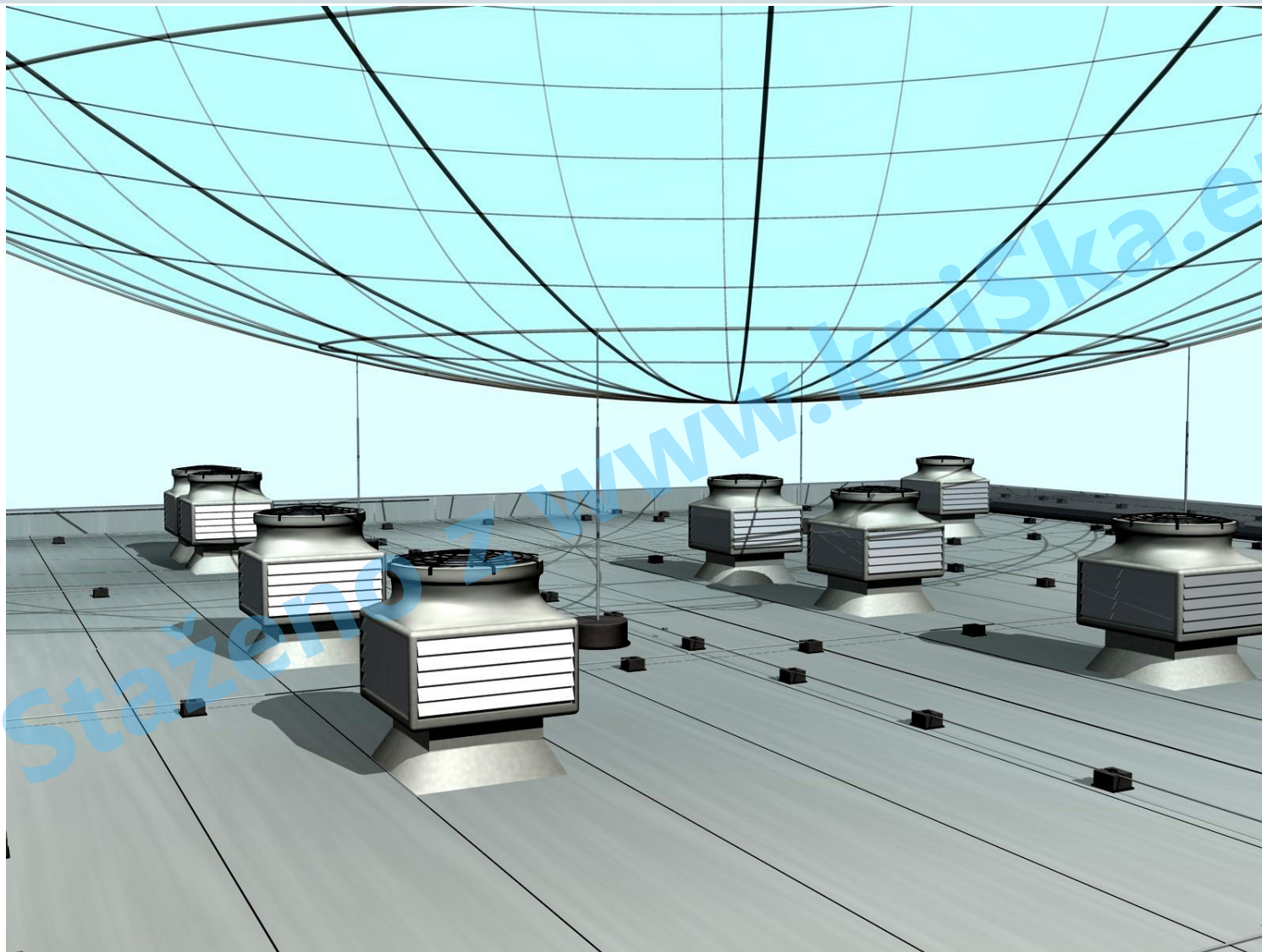
Zjištění ochranných prostorů za pomoci valivé koule

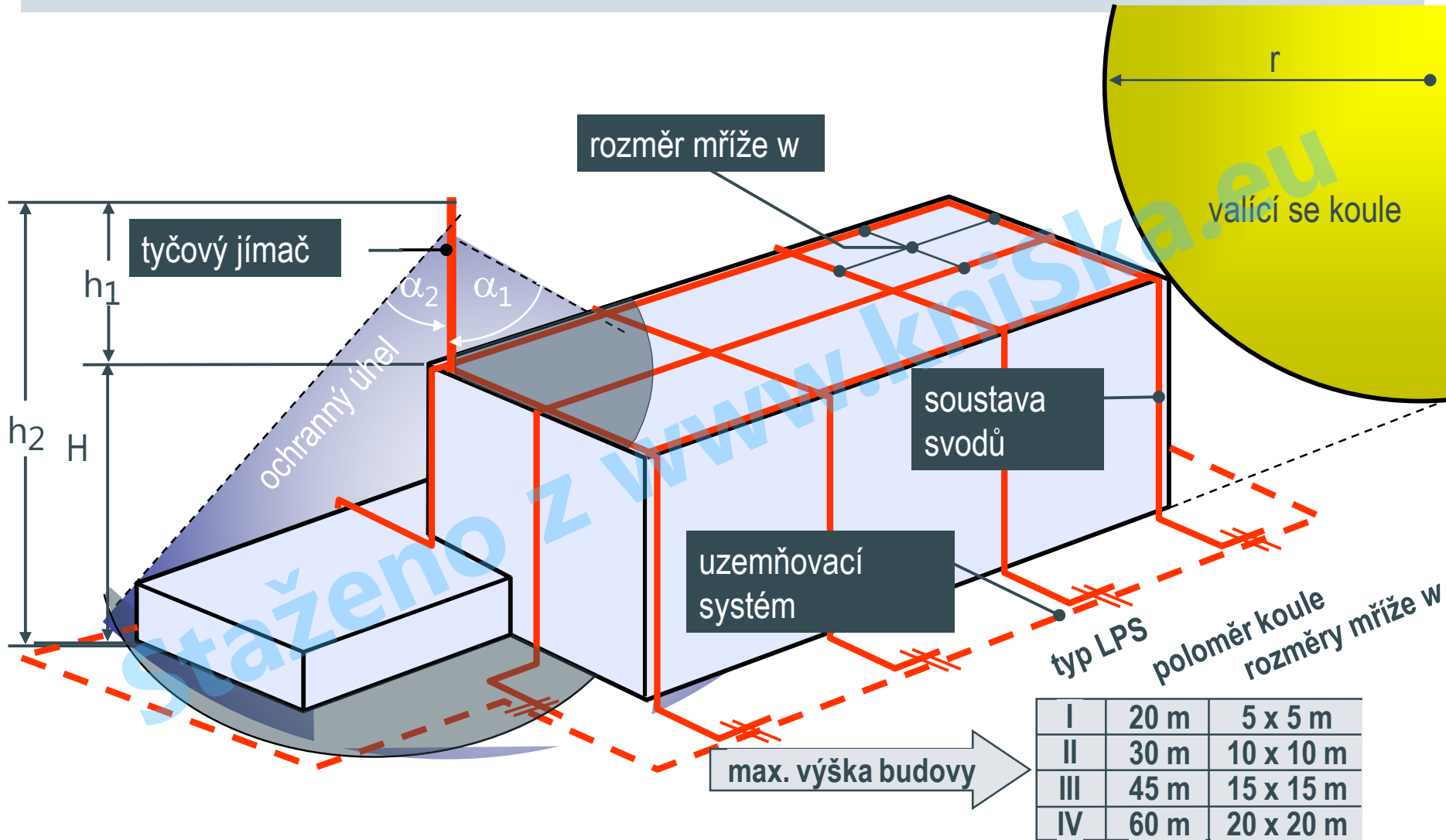
Source.: IEC 62305-2

Dipl.-Ing. (FH) Helmut Pusch - Basics on Lightning and Protection of
Mobile Radio Systems, Radiocommunications 2005, Ljubljana 01.-
03.06.2005

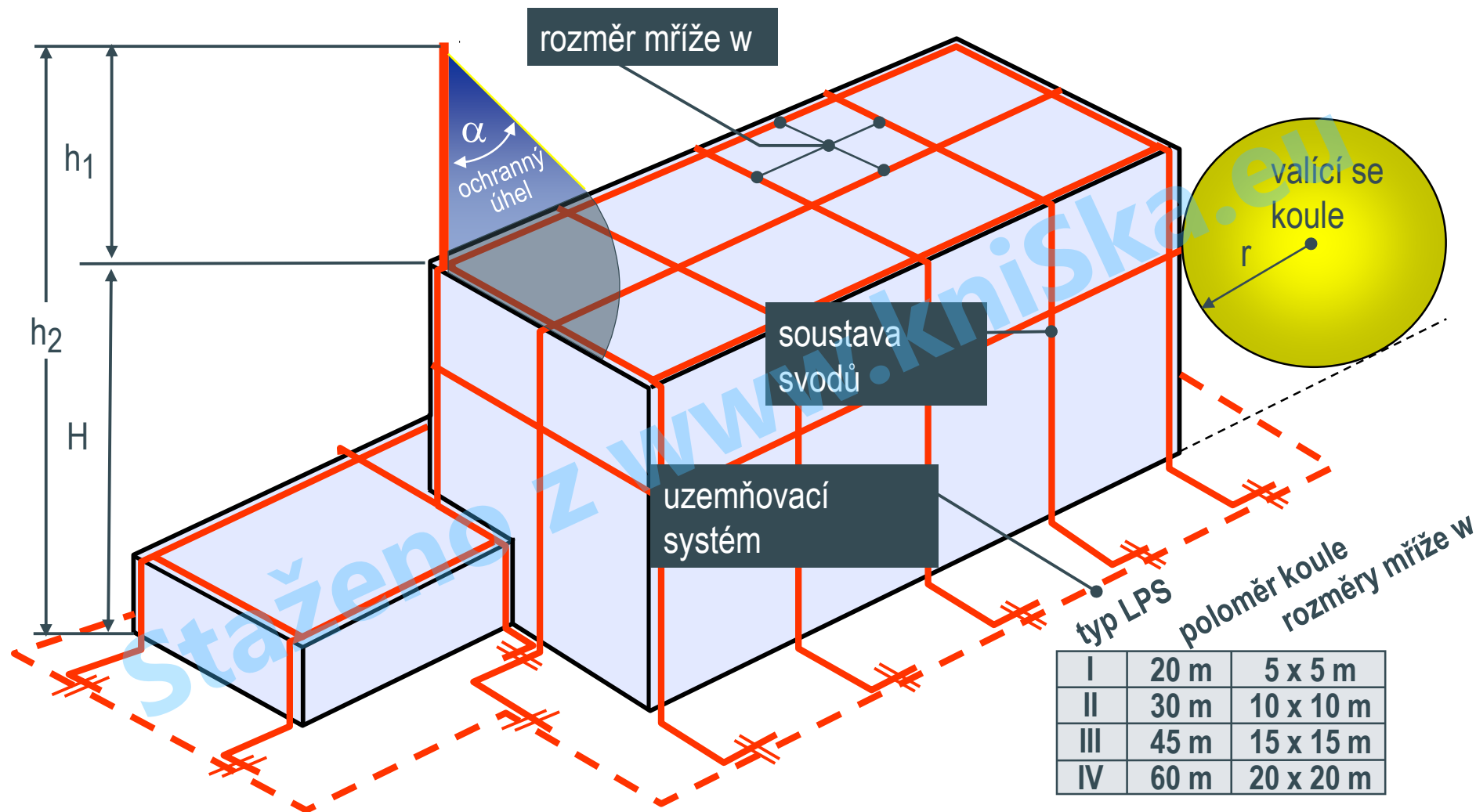
Zajištění ochrany pro ventilátory

ČSN EN 62305 – 3 Vnější systém ochrany před bleskem

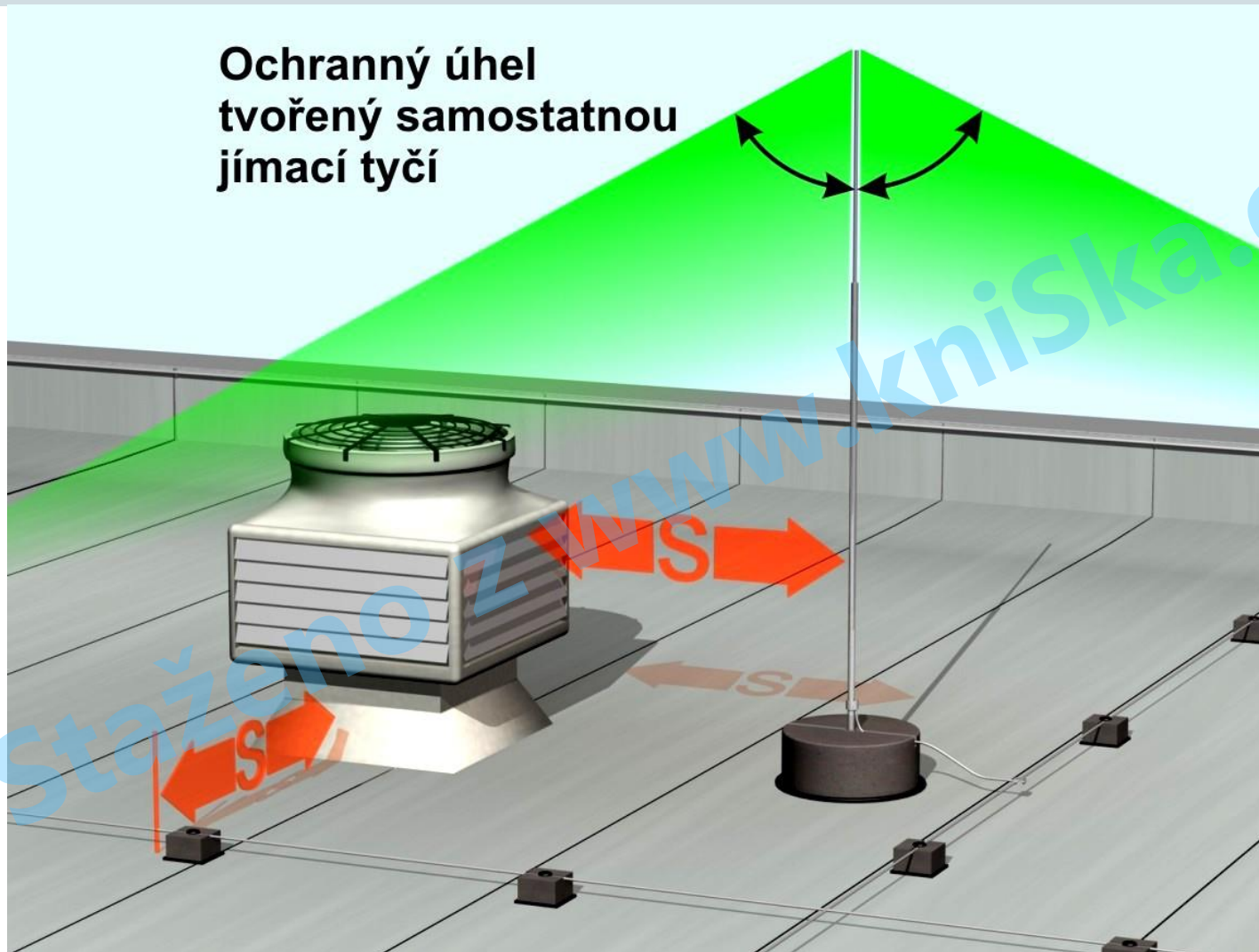
ČSN EN 62305 – 3 Hmotné škody na stavbách a nebezpečí života Vnější systém ochrany před bleskem (pro vysoké budovy ≥ 60 m)

Ochrana s dodržením dostatečné vzdálenosti s.

Ochranný úhel
tvořený samostatnou
jímací tyčí

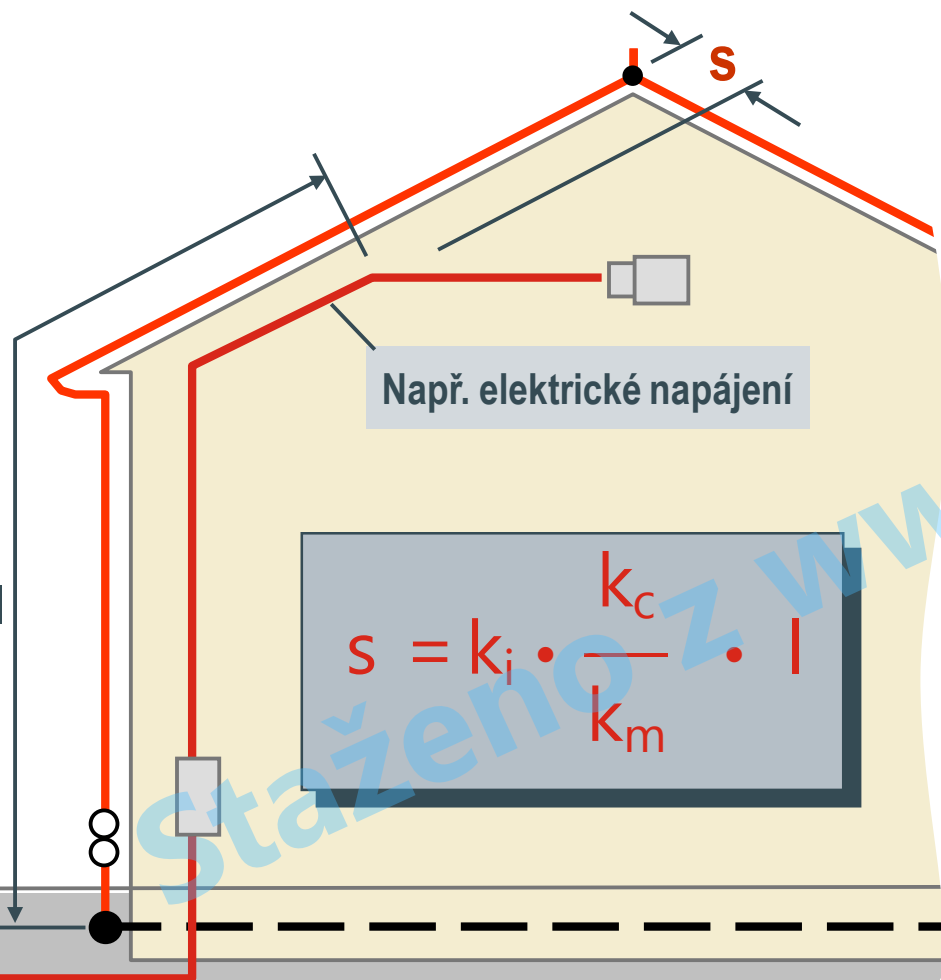

Elektrická izolace vnějšího LPS

ČSN EN 62305-3 ed. 2 Ochrana před bleskem - Část 3: Hmotné škody na stavbách a ohrožení života
6.3.1

Dostatečná vzdálenost s Problematické přiblížení vodičů

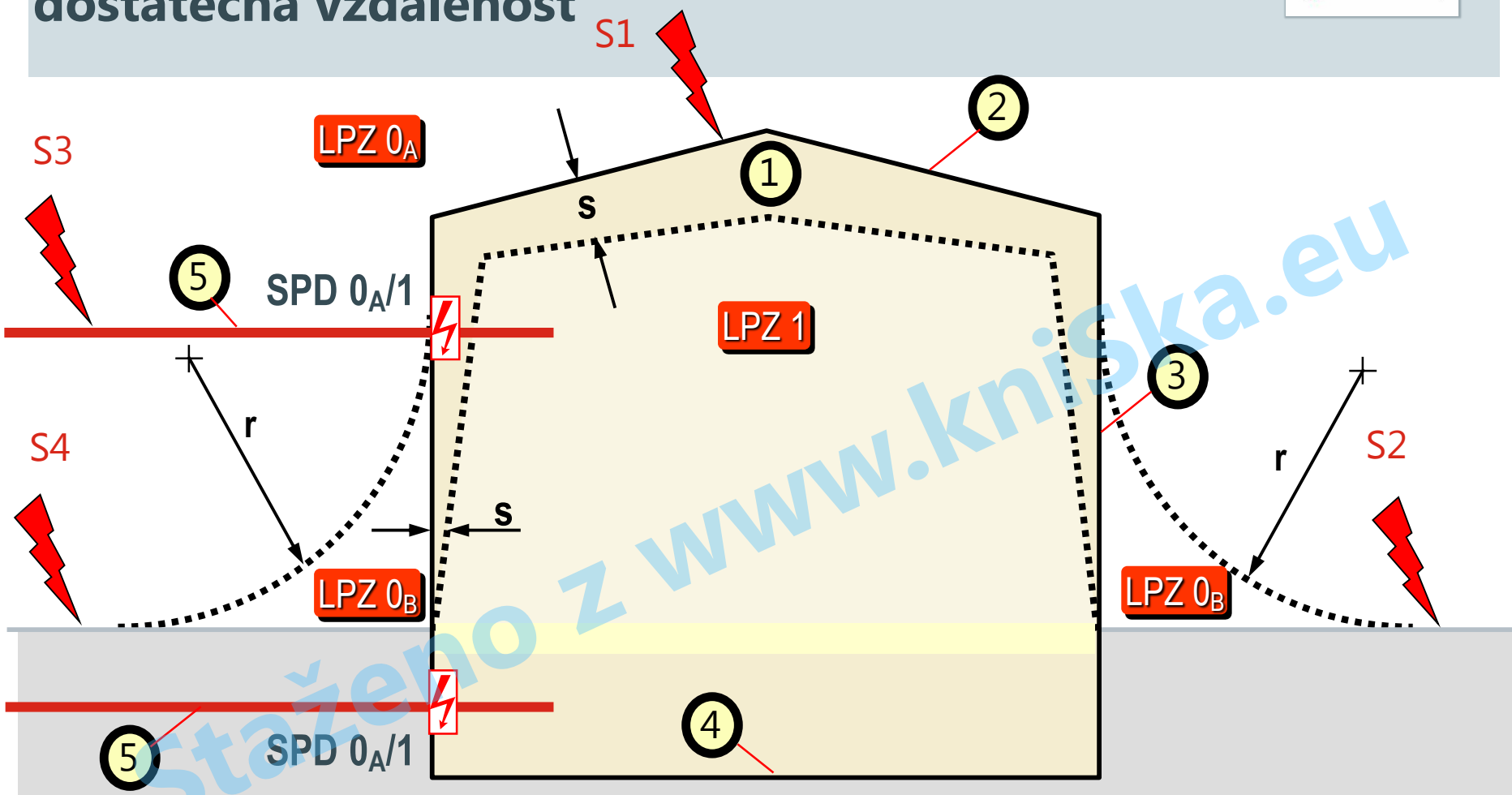
LPL	k_i
I	0,08
II	0,06
III a IV	0,04

Materiál v dráze přeskoku	k_m
Vzduch	1
Beton, cihla	0,5
DEHNiso- dist. vzpěra/ -Combi	0,7

Lit. ČSN EN 62305-3

LPZ definované pomocí LPS (IEC 62305-3) dostatečná vzdálenost

Ekvipotenciální pospojování proti blesku SPD proti blesku pomocí SPD Typ 1

LPZ Zóna ochrany před bleskem

SPD Přepět'ové ochranné zařízení

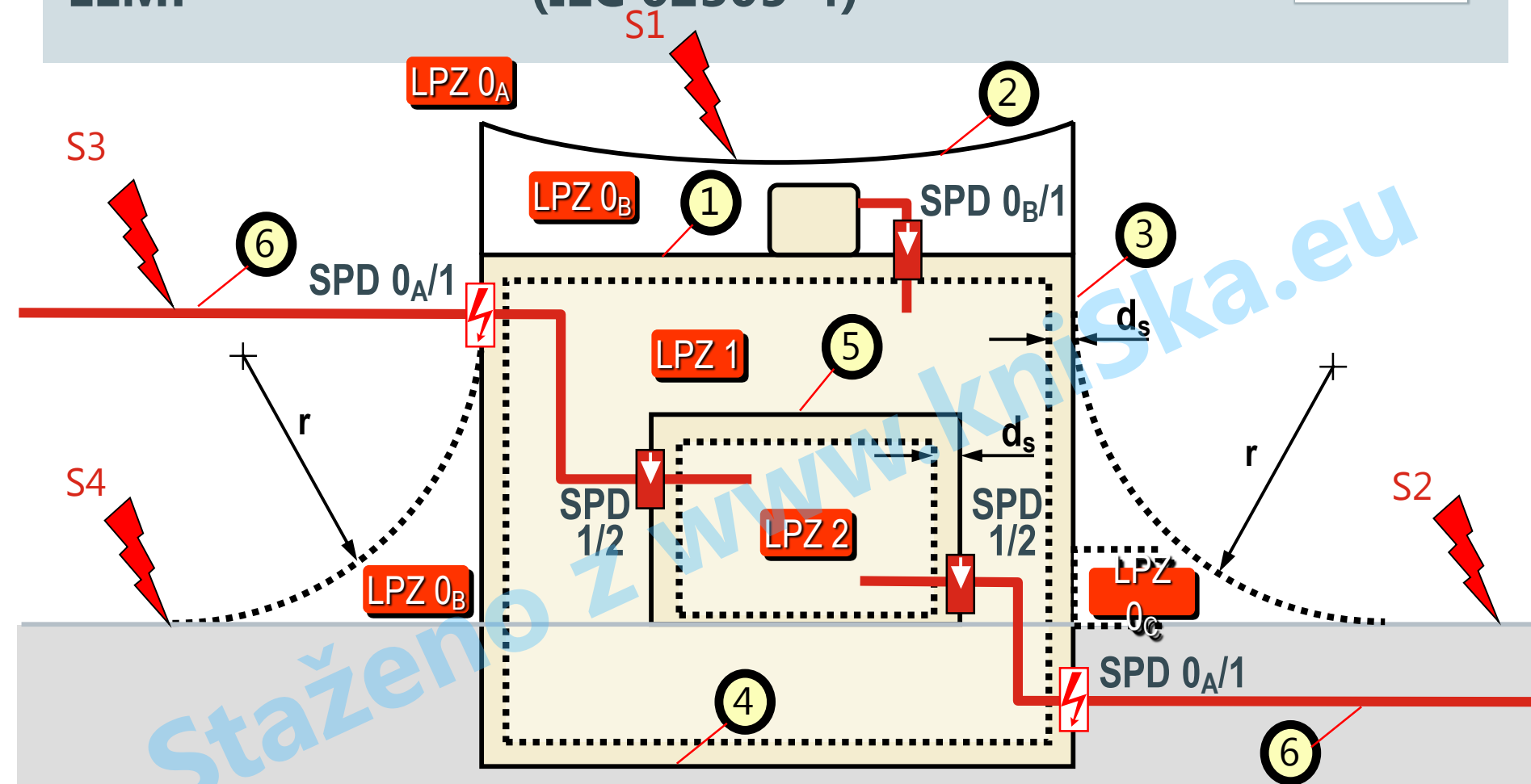
r Poloměr valící se koule

s Dostatečná vzdálenost proti nebezpečnému jiskření

- 1 Stavba
- 2 Jímací soustava
- 3 Soustava svodů
- 4 Uzemňovací soustava
- 5 Vstupující inženýrské sítě

- S1 Úder do stavby
- S2 Úder v blízkosti stavby
- S3 Úder do inženýrské sítě připojené ke stavbě
- S4 Úder v blízkosti inženýrské sítě připojené ke stavbě

LPZ definované pomocí ochranných opatření proti LEMP (IEC 62305-4)

Ekvipotenciální pospojování proti blesku SPD proti blesku pomocí SPD - Typ 1 / Typ 2

LPZ Zóna ochrany před bleskem
SPD Přepětové ochranné zařízení

r Poloměr valící se koule

d_s Bezpečný odstup

1 Stavba (LPZ 1)

2 Jímací soustava

3 Soustava svodů

4 Uzemňovací soustava

5 Místnost (stínění LPZ 2)

6 Vstupující inženýrské sítě

S1 Úder do stavby

S2 Úder v blízkosti stavby

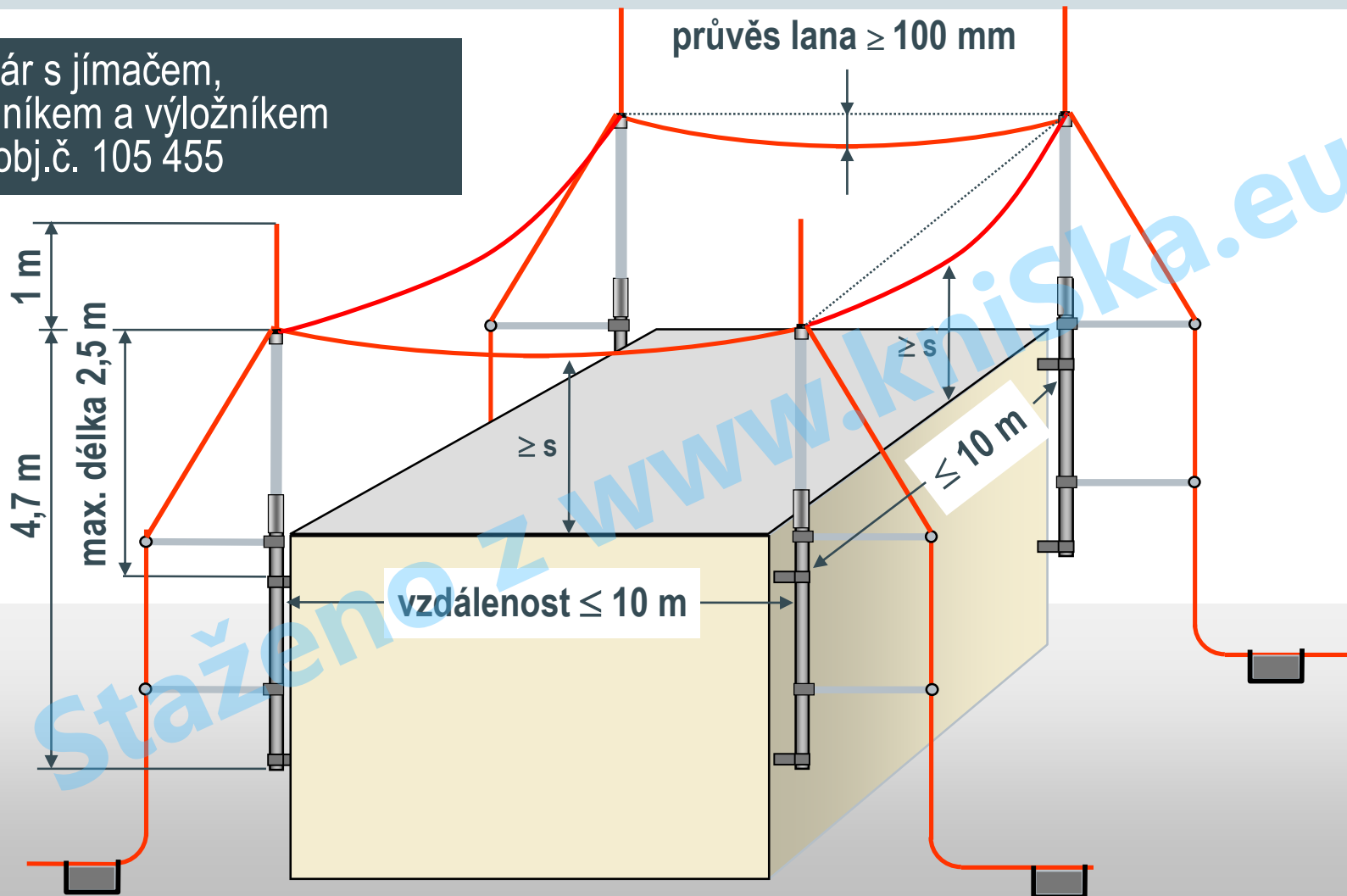
S3 Úder do inženýrské sítě připojené ke stavbě

S4 Úder v blízkosti inženýrské sítě připojené ke stavbě

Oddálený hromosvod – DEHNiso Combi sada DEHNiso Combi s lanem

stožár s jimačem,
úhelníkem a výložníkem
4 x obj.č. 105 455

Jímací tyč s výložníkem - DEHNiso Combi příklad uchycení na konstrukci satelitu

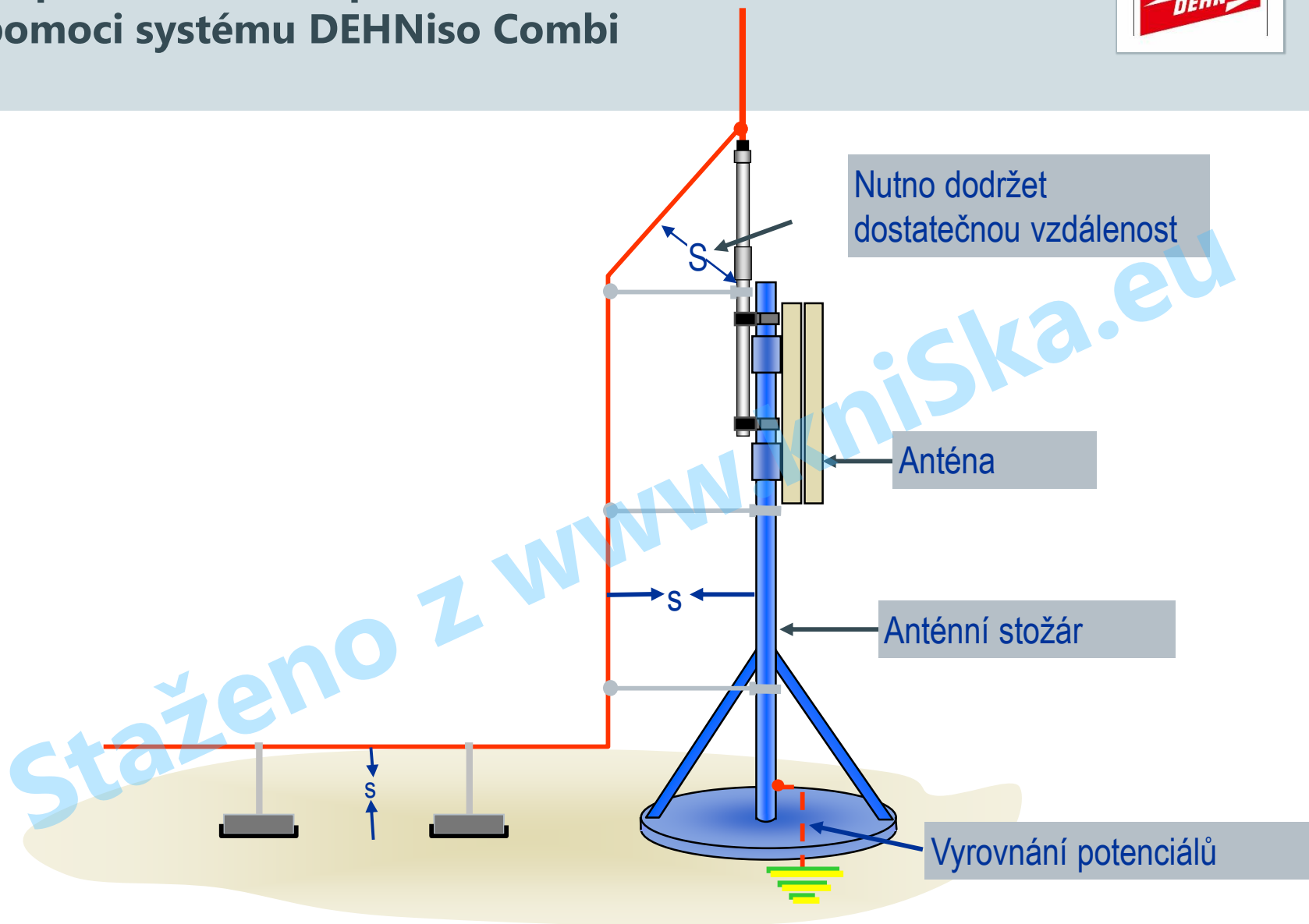
obj.č. 106 352

obj.č. 106 180

Lit.: Oberösterreichischer Blitzschutz Linz

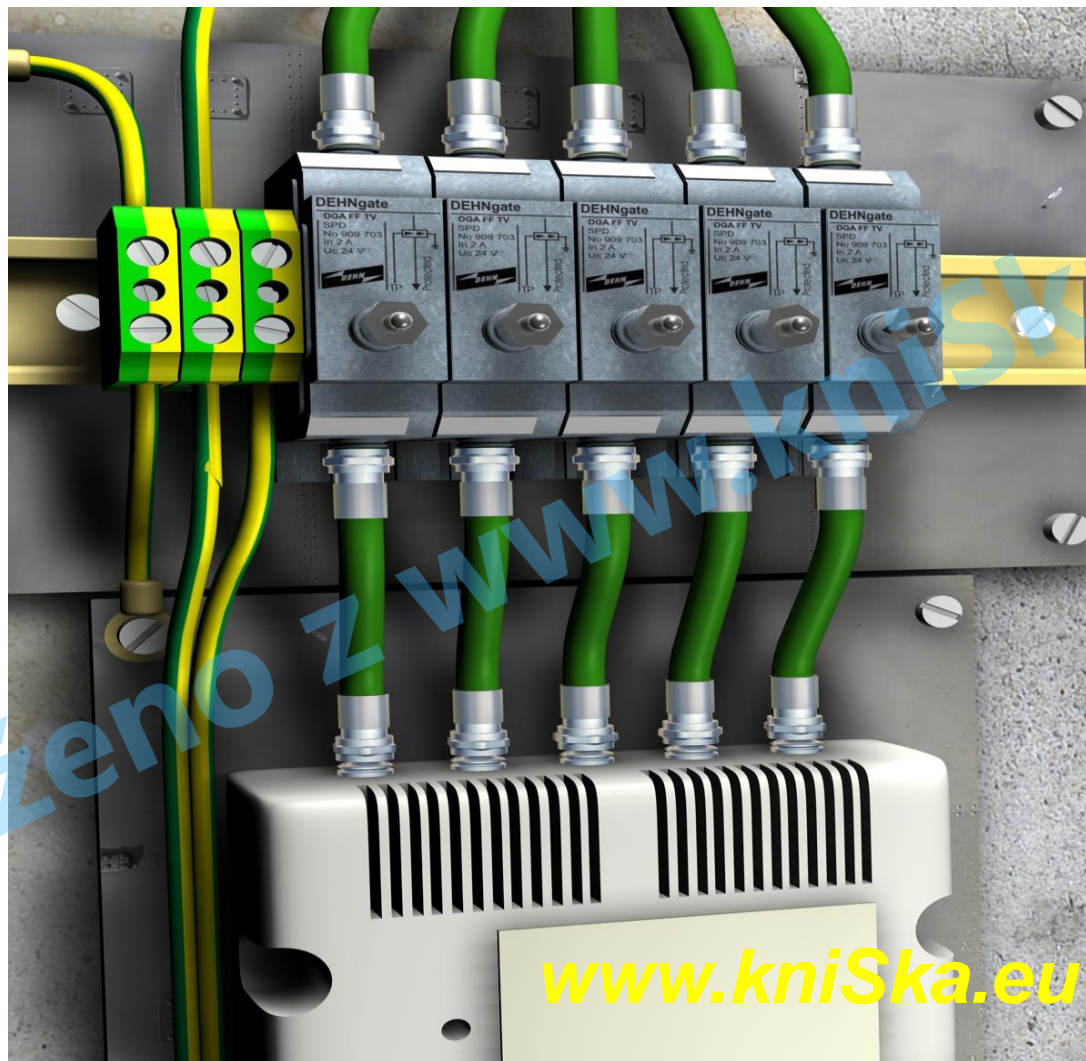
Princip návrhu svodu pro anténu za pomoci systému DEHNiso Combi

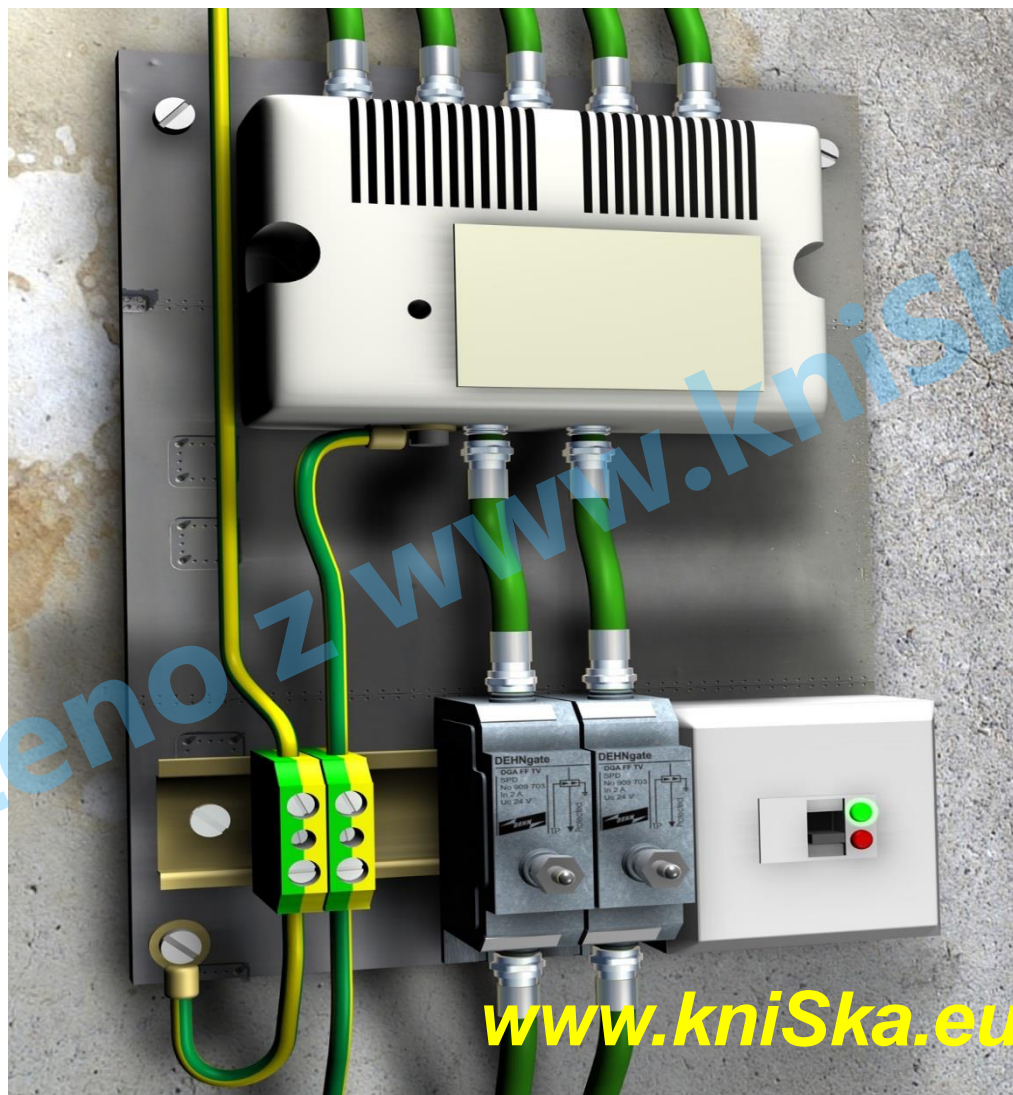
Příklad izolované LPS pro anténu

Vyrovnání potenciálu za pomoci SPD

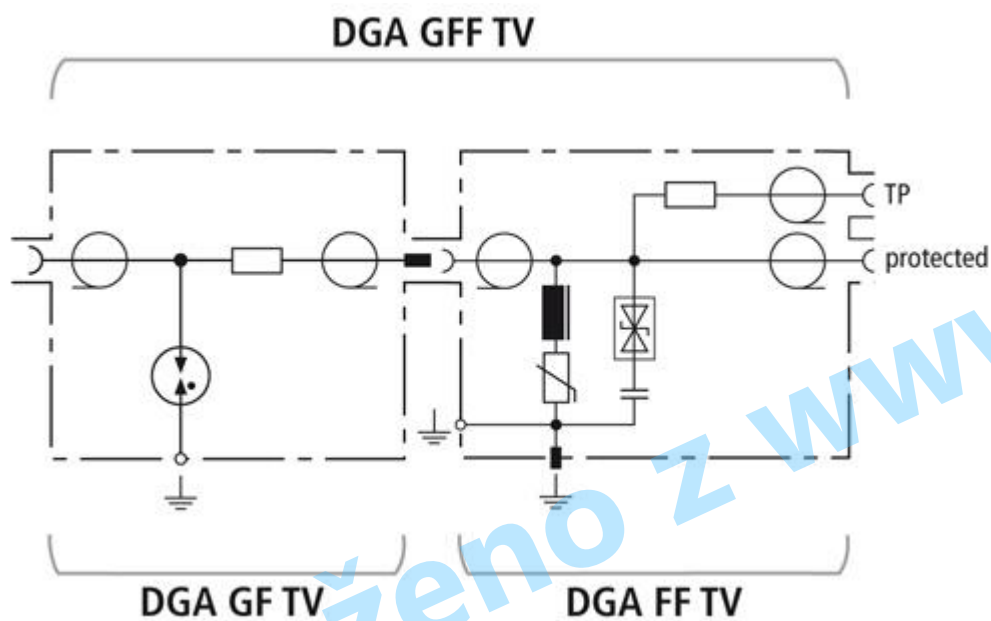
Kompromisní řešení s obětováním zařízení

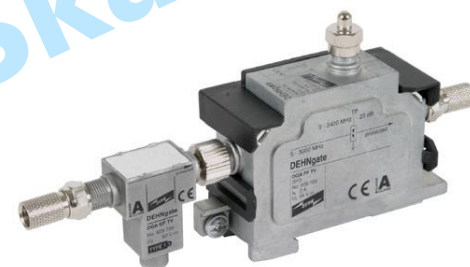
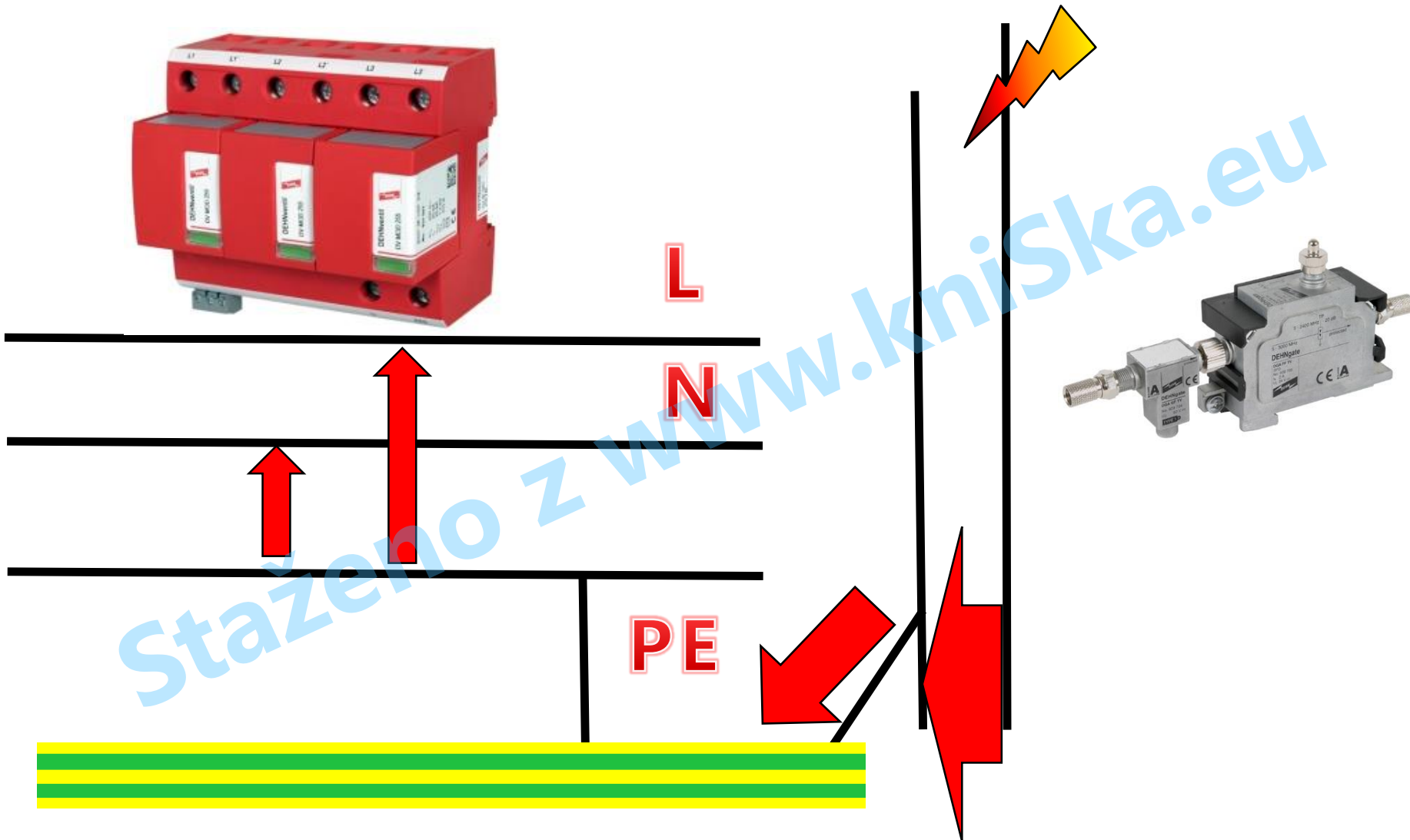
www.kniSka.eu

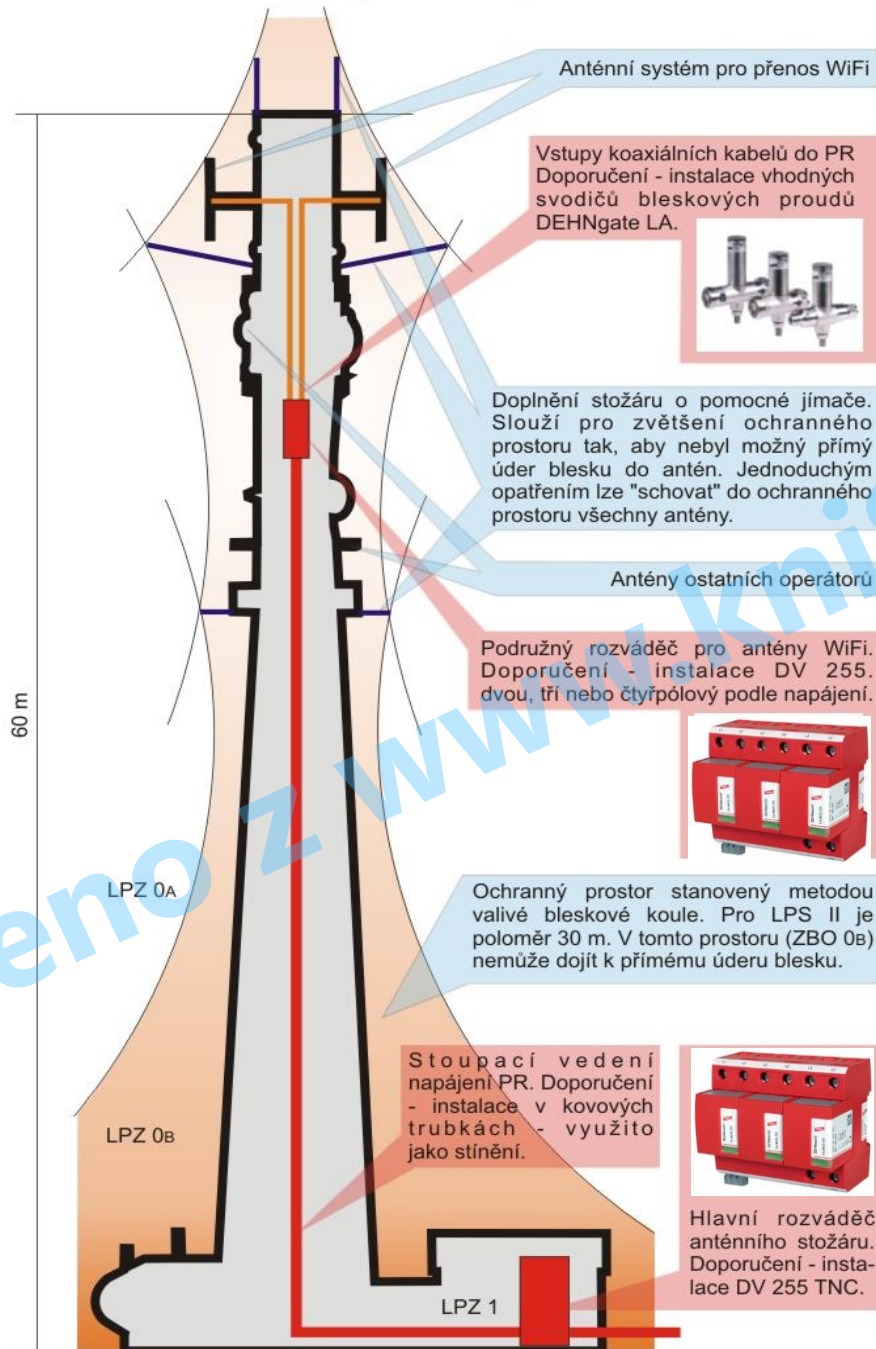
Typické zapojení SPD pro koaxiální vodič

Zásah blesku do antény – vyrovnání potenciálu

Příklad ochrany anténního systému na výškovém stožáru

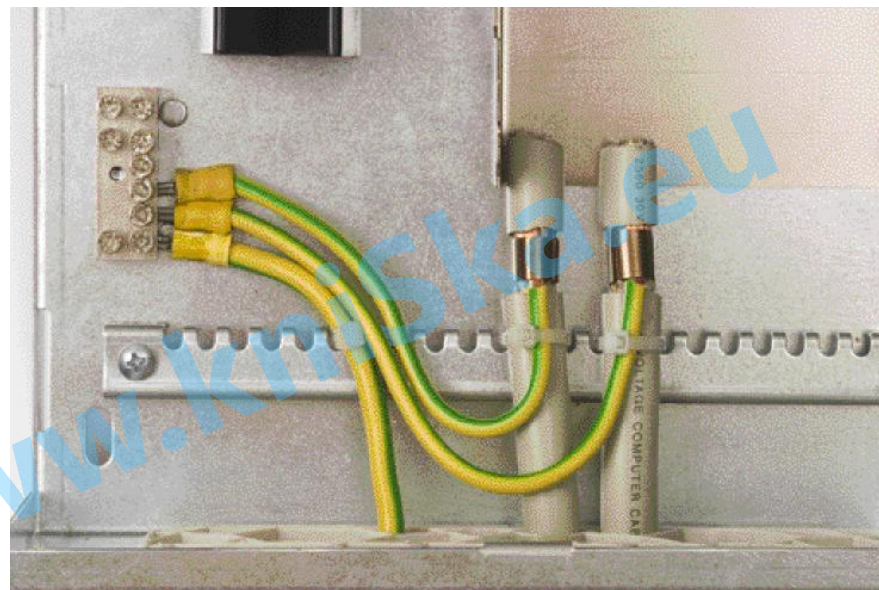

Připojení stínění svorkami SAK XX AS V4A

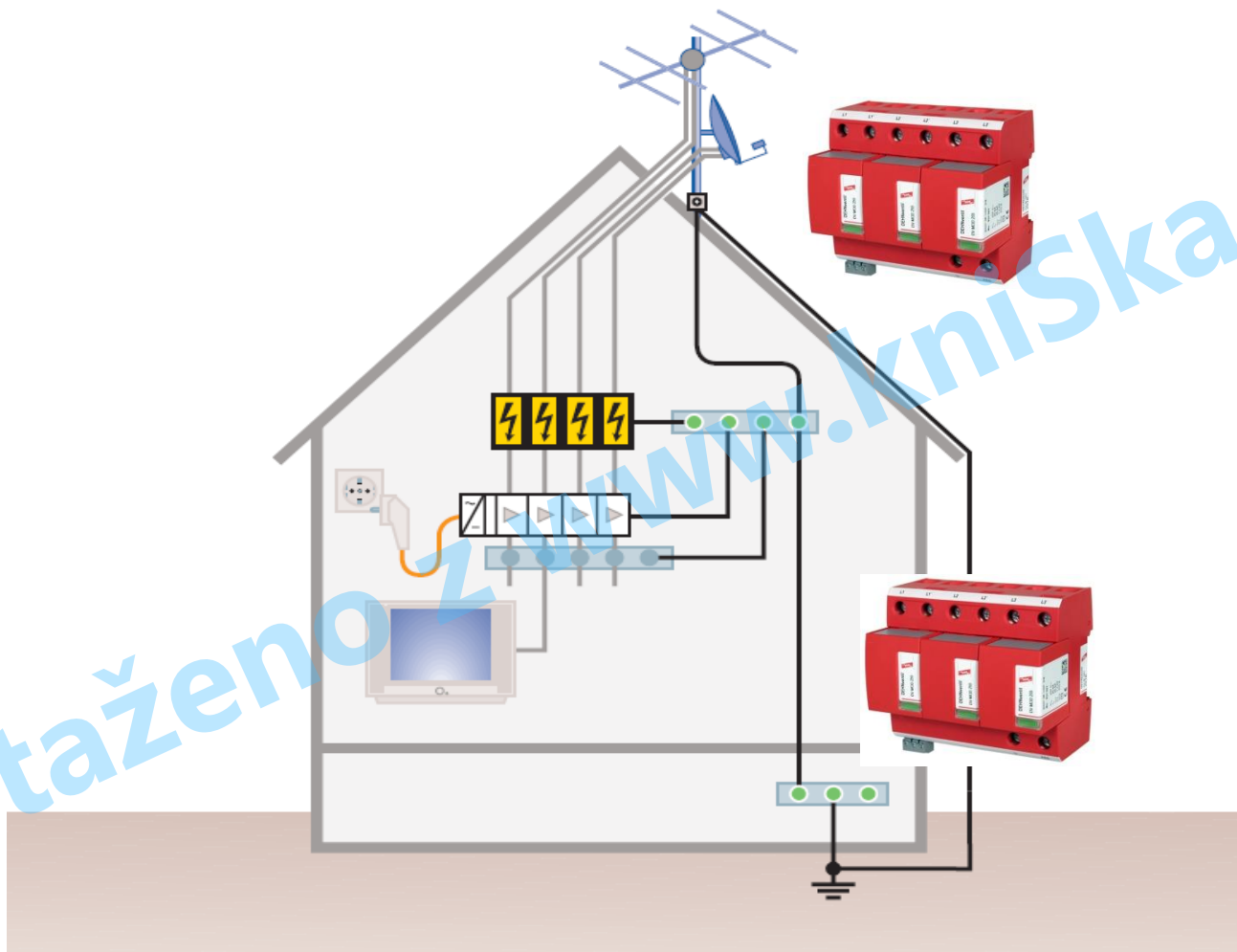
XX = 10, 14, 18, 21, 26, 23 mm

Kontaktní perka SA KRF

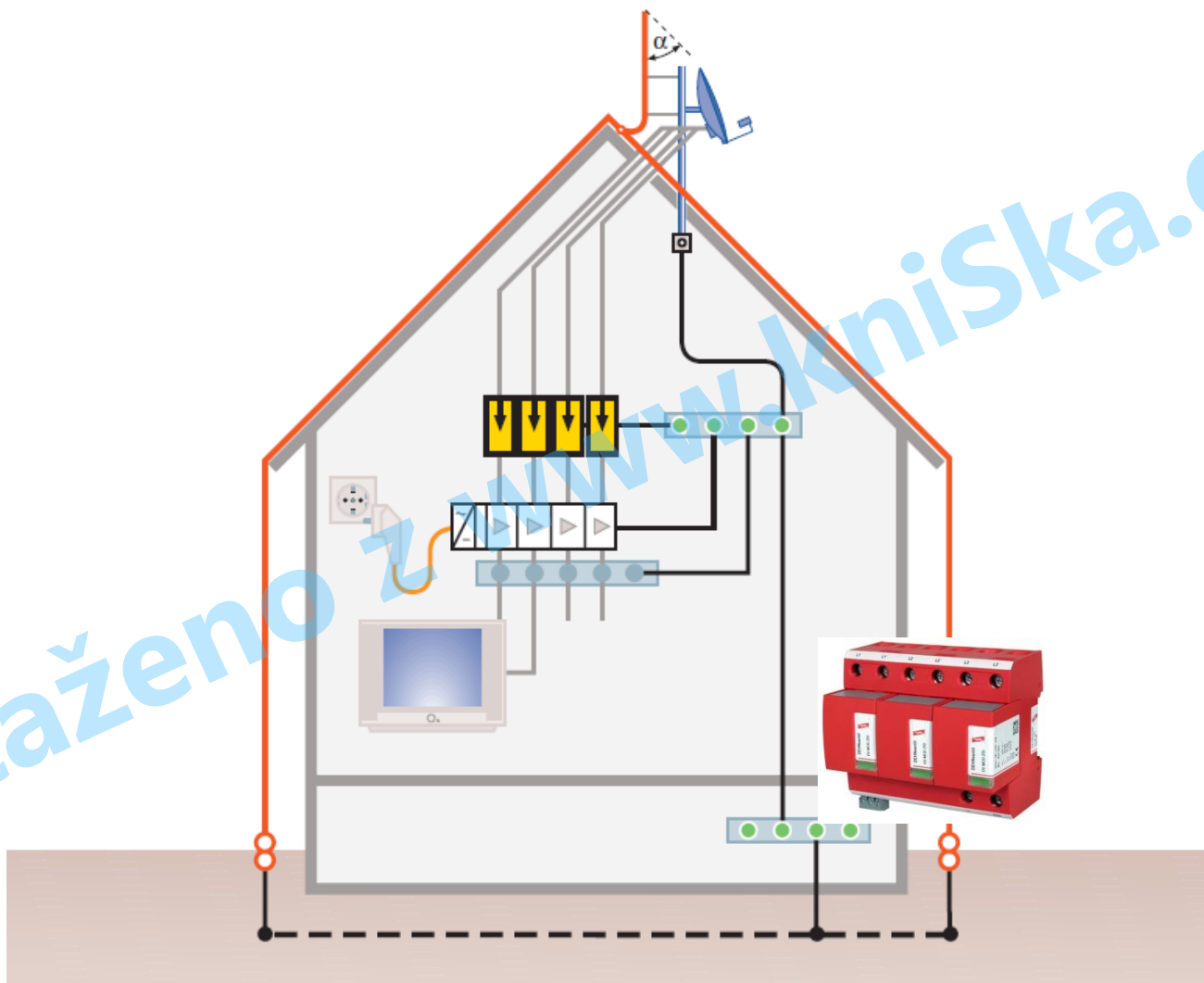

- Svodová schopnost až 10 kA 10/350
- 8 druhů pro průměry 4-94 mm
- Materiál: Korozivzdorná ocel V2A

Aténa připojená k jímací soustavě

Anténa v ochranném prostoru jímací soustavy

Antennen mit Rundstrahl-Charakteristik Omni-Antennen (Omnidirectional Antennas)

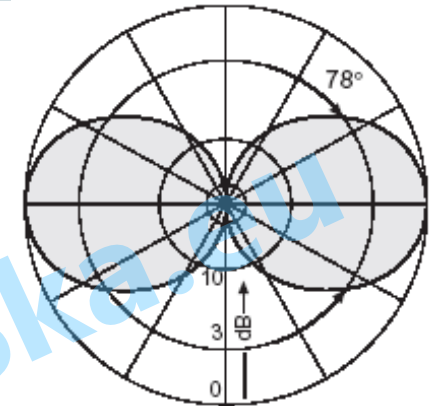
Omni 450 360° 2dBi

Typ Nr.	737 003	K 75 11 21
Eingang	N Buchse	
Frequenzbereich	370 – 430 MHz	406 – 470 MHz
VSWR	< 1,5	
Gewinn	2 dBi	
Impedanz	50 Ω	
Polarisation	Vertikal	
Max. Belastung	100 Watt (bei 50 °C Umgebungstemperatur)	
Gewicht	1 kg	0,8 kg
Windlast	20 N (bei 150km/h)	
Max. Windgeschwindigkeit	200 km/h	
Verpackungsgröße	112 x 97 x 654 mm	112 x 97 x 614 mm
Antennenhöhe	552 mm	510 mm

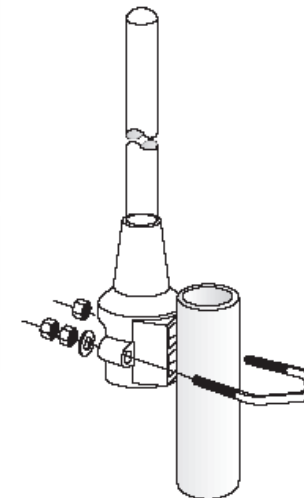
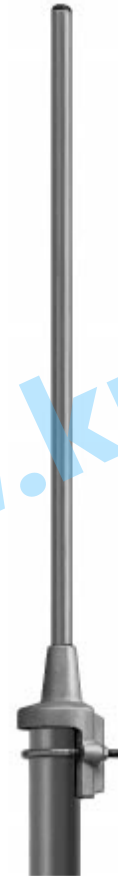
Material:
 Strahler: Messing.
 Schutzrohr: Fiberglas, Ø 21 mm, Farbe: Grau.
 Antennenfuß: Aluminium.
 Befestigungsbügel, alle Schrauben und Muttern: Rostfreier Stahl.

Befestigung:
 Die Antenne kann mit mitgelieferter Klemmvorrichtung auf zwei Arten montiert werden:
 1. Auf die Mastspitze von Rohrmasten mit 40 – 54 mm Ø. Das Anschlußkabel wird innerhalb des Mastes geführt.
 2. Seitlich an der Mastspitze von Rohrmasten mit 20 – 54 mm Ø. Das Anschlußkabel wird außerhalb des Mastes geführt.

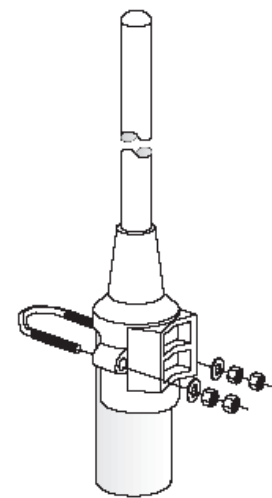
Blitzschutz:
 Alle Metallteile der Antenne, die mitgelieferte Klemmvorrichtung und der Innenleiter liegen an Masse.

Strahlungsdiagramm vertikal

Seitlich am Mast

Auf der Mastspitze

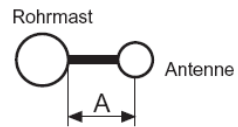

Strahlungsdiagramme für seitlich am Mast montierte Rundstrahler

Beispiele für Horizontal-Strahlungsdiagramme bei $A = 0,25 \lambda$; $0,5 \lambda$; $0,75 \lambda$
(diese Beispiele gelten auch für K 75 29 2).

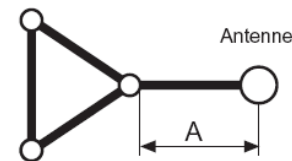
Abstand A:

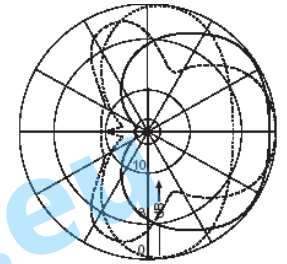
Mastdurchmesser	Horizontaldiagramm in relativer Feldstärke
60 mm	
160 mm	

- $A = 0,25 \lambda$
- ..... $A = 0,5 \lambda$
- $A = 0,75 \lambda$

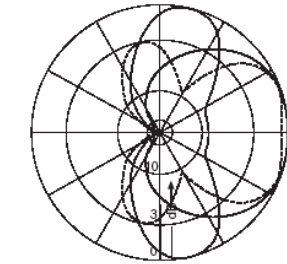
Gittermast

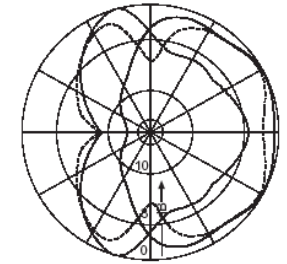
250 mm

600 mm

Dreiecks-Gittermast mit 500 mm Seitenlänge

Zdroj: www.kathrein.de

Oddálený hromosvod pro Omni-anténu

Zdroj:
Elektro Schneider,
Wipfeld

Oddálený hromosvod pro Omni-anténu

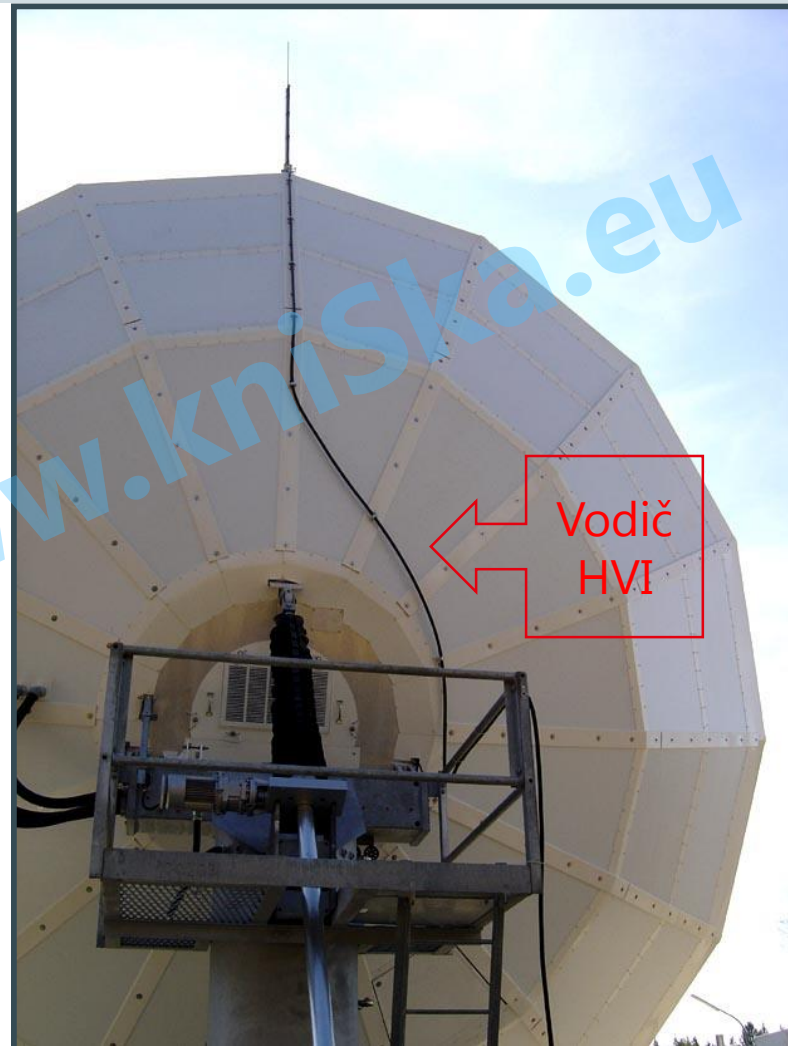

Oddálený hromosvod - Omni-anténa

Zdroj: Ing.-Büro ELTA, Oberschöna

Izolovaná jímací soustava RTL II-Antenne, Geiseltasteig/München

Zdroj: Franz Rothlehner GmbH, Eggenfelden

DEHNconductor System

Ochrana radarového systému

HVI® vodič

Staženo z www.kniška.eu

Zdroj: Püschel GmbH, Dieburg

Ochrana sloupu pro antény

Anténa poškozená bleskem

Anténa poškozená bleskem

Montážní a projekční chyby při instalaci LPS

Jaká je izolační vzdálenost?

Jaká je izolační vzdálenost?

Jaká je izolační vzdálenost?

Rodinný dům

Autor: Jan Hájek

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Popis výchozího stavu:

RD je umístěný na okraji obytné zástavby s vícepatrovými domy, z druhé strany stromový porost a průmyslový objekt s vysokým komínem.

Projektová dokumentace se stavebním povolením vydaným před platností SZ. 183/2006 Sb. A vyhlášky 499/2006 Sb.

RD o **rozměrech 11 m x 11,8 m x s výškou okapu 4,5 m, výška hřebenu 8,5 m** s jedním nadzemním patrem, obytným podkrovím, budova je v celém půdorysu podsklepená.

Na objektu je jímací soustava, **z větší části** v souladu s ČSN 34 1390 z 1969, oproti požadavkům normy ČSN 34 1390 byla zemnicí soustava realizována jako kvalitativně lepší a pro stavebníka výhodnější formou základového zemniče se dvěma vývody pro svody jímací soustavy. **V rozporu s požadavkem čl. 114 ČSN 34 1390** (byla spojena neživá část elektrického zařízení s jímací soustavou) nebyl zemnič jímací soustavy propojen s vodičem PEN, přivedeným do objektu. **Nebyly nasazeny** dle téhož článku bleskojistky na vstupující vodiče.

Pozice nově instalovaných svodů a zemničů

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

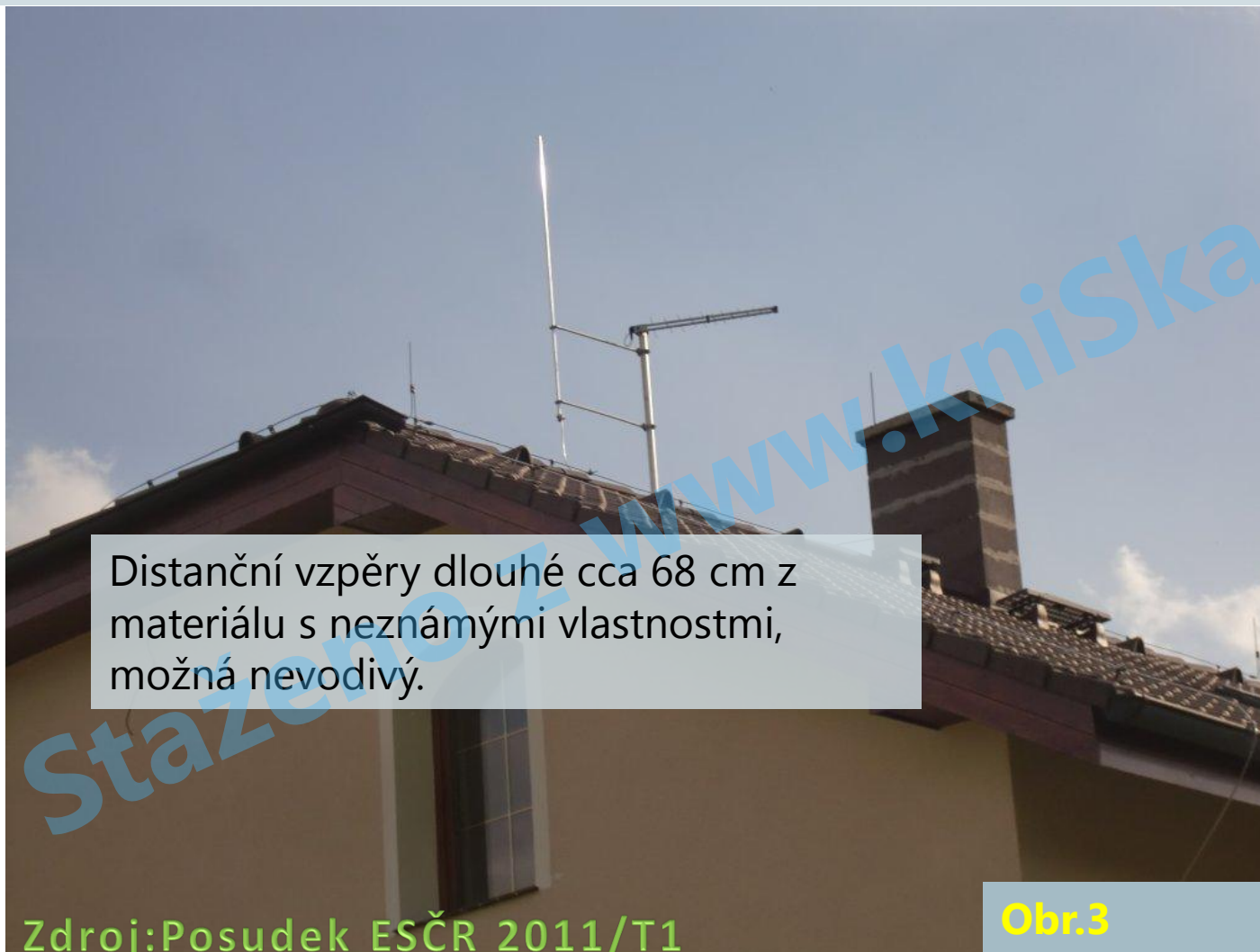
Hrubé chyby řešení:

Doplněné svody mají samostatné zemniče, které vykazují horší vlastnosti než základový zemnič, jejich vliv na rozdělení bleskového proudu bude pouze zanedbatelný. Většina bleskového proudu poteče dvěma původními svody do základového zemniče.

Není proveden výpočet dostatečné vzdálenosti dle čl. 6.3 ČSN EN 62305-3.

Ač neproveden výpočet dostatečné vzdálenosti s , je na anténě instalován pokus o izolovaný hromosvod, délka tyčí neznámého koeficientu K_m (viz. čl. 6.3 ČSN EN 62305-3) byla cca 68 cm. **(obr.4)**

Pokud by byl výše uvedený izolovaný hromosvod instalován s rozmyslem byla by v nejlepším případě vzdálenost s při koeficientu $K_m = 0,5$ (vzhledem k neexistenci deklarace tohoto koeficientu výrobcem bude jeho hodnota spíše nižší) $s = 68$ cm pro pevný materiál a $s = 34$ cm pro vzduch. **(obr.3)**

Distanční vzpěry dlouhé cca 68 cm z materiálu s neznámými vlastnostmi, možná nevodivý.

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Obr.3

Konstrukce bez statického výpočtu
odolnosti ve větru .

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Obr.4

Svorky neodpovídající ČSN EN 62 561-1

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Obr.6

Svorka neodpovídající ČSN EN 62 561-1

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

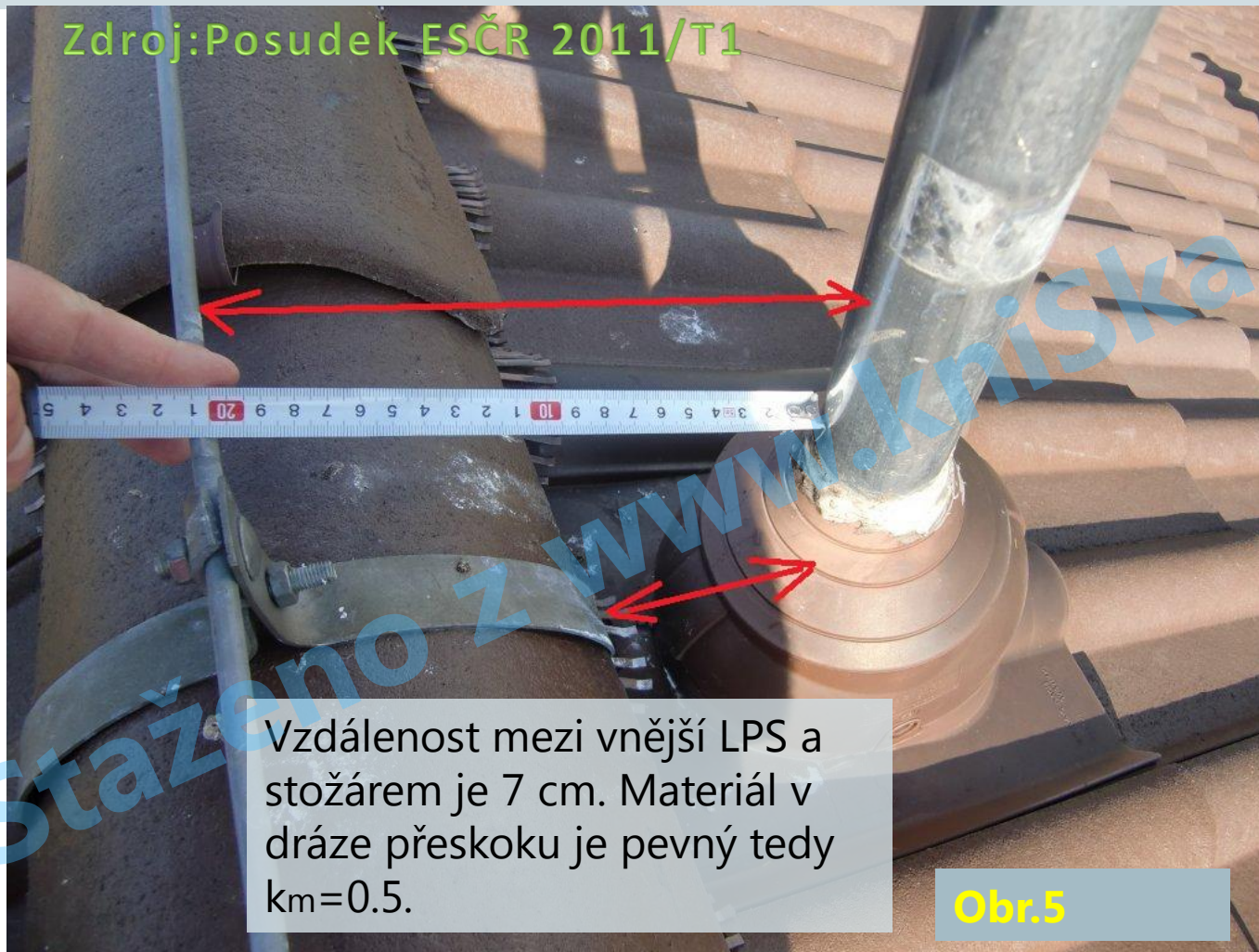
Obr.8

Celá konstrukce na stožáru nemá jasně deklarovanou odolnost proti očekávané rychlosti větru, ani montážní firmou, ani výrobcem. Pro konstrukce na střeše chybí statické výpočty. **(obr.4)**

Hřebenové vedení u paty stožáru se nachází díky propojení s vodivou hřebenovou podpěrou ve vzdušné vzdálenosti 7 cm **(obr.5)** od stožáru, vzhledem k pevnému materiálu v dráze přeskočení (průchodka) tato vzdálenost odpovídá $s = 3,5$ cm při $k_m = 1$, tedy vzduchu!

V tomto místě je ale v nejpříznivějším okamžiku tato hodnota s při $k_m = 0,5 = 49$ cm tedy při $k_m = 1$ $s = 25$ cm (při uvažované LPL III)! To znamená, že tato vzdálenost měla být minimálně 3-6x větší. (více odstavců **Kontrolní propočítání dle ČSN EN 62305-3**)

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Vzdálenost mezi vnější LPS a stožárem je 7 cm. Materiál v dráze přeskočení je pevný tedy $k_m=0.5$.

Obr.5

Rodinný dům

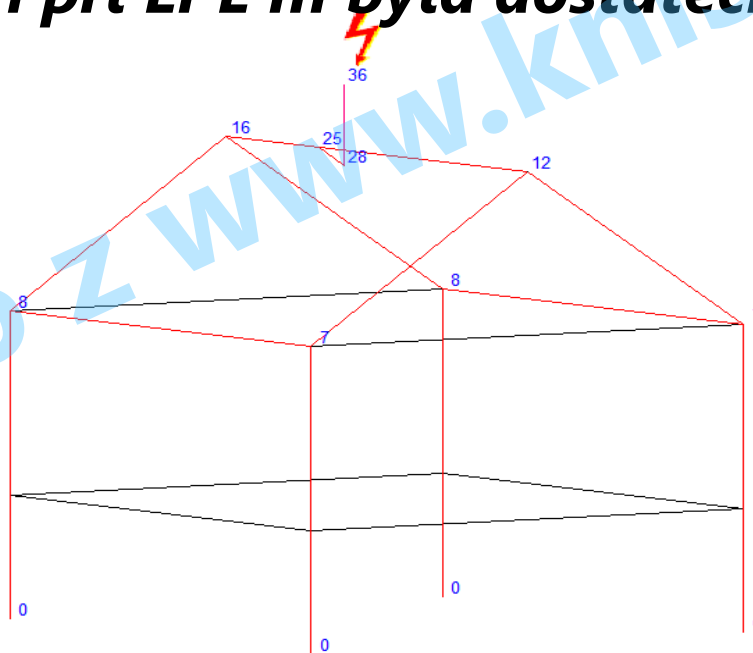

11 m x 11,8 m x výška okapu 4,5 m výška
hřebenu 8,5 m.

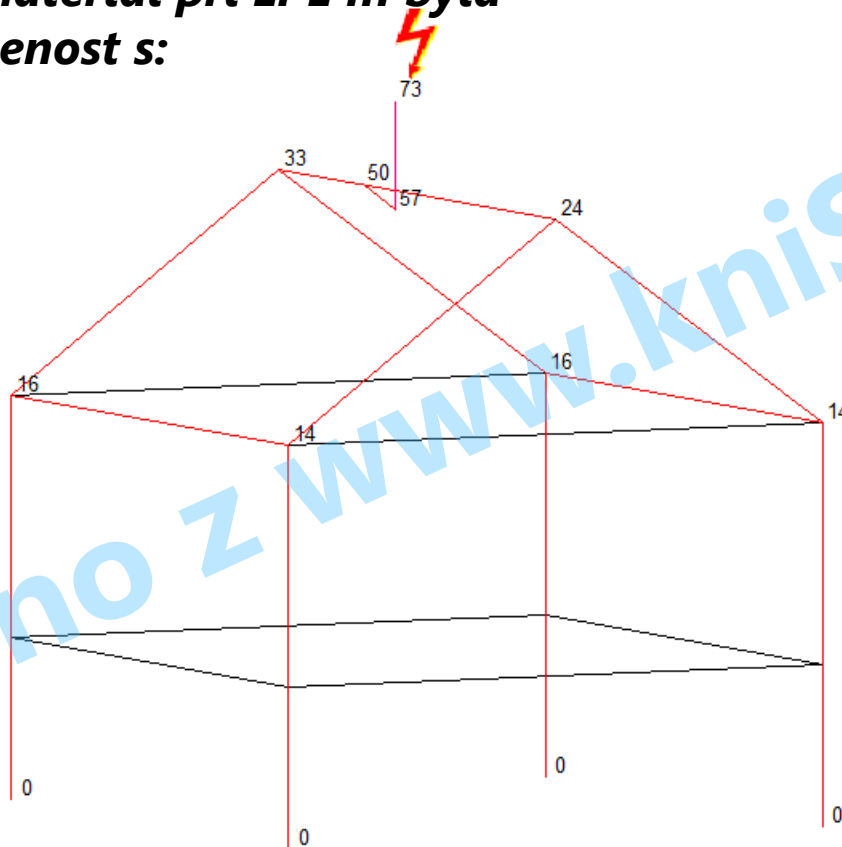

Pouze uvažovaná LPL III, Objekt je vybaven čtyřmi svody.
V této hypotetické ideální konstelaci by dostatečná vzdálenost pro:

$K_m = 1$ tedy vzduch při LPL III byla dostatečná vzdálenost s :

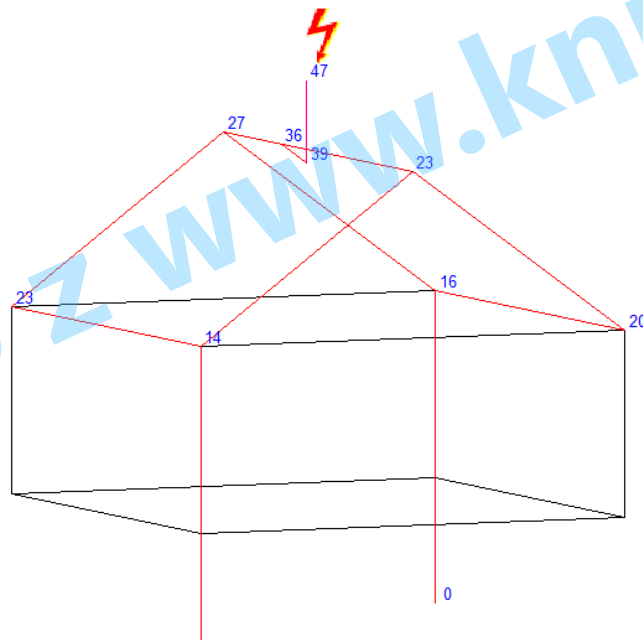
$K_m = 0,5$ pevný materiál při LPL III byla dostatečná vzdálenost s :

Výpočet dostatečné vzdálenosti při redukci dvou nových svodů

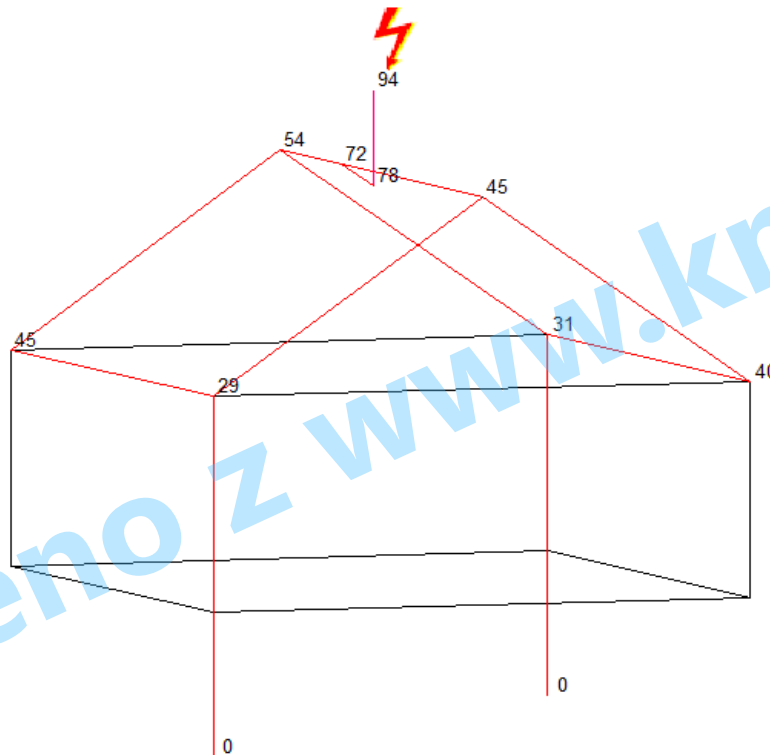
Vzhledem k samostatným zemničům u dvou nových svodů s nepoměrně větším odporem (RT ústně uvedl hodnotu ve výši 12 ohm) by se bleskový proud spíše rozdělil pouze na svody s odporem 2 ohmy uzemněné v zemniči typu B, základovém zemniči. (Tabulka C.1 – Hodnoty koeficientu k_c z ČSN EN 62305-3)

Realistický odhad: Při $K_{rr} = 1$ tedy vzduch bv při LPL III byla dostatečná vzdálenost

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Realistický odhad: Při $K_m = 0,5$ tedy pevný materiál by při LPL III byla dostatečná vzdálenost s :

Jímací soustava je provedena z měkkého, zřejmě hliníkového drátu bez uvedení výrobce a neznámého souladu s ČSN EN 50 164-2. **(obr.11)**

Anténní stožár je v rozporu požadavkem ČSN 33 2000-4-41 ed. 2 neuzemněn a klient na to nebyl „odbornou firmou„ upozorněn.

Svorky na jímací tyči a jejím připojení k jímací soustavě nenesou označení výrobce a nejsou tedy v souladu s požadavky ČSN EN 50 164-1. Není pravděpodobné, že by podle této normy byly odzkoušeny a splňovaly na tomto místě vyžadované požadavky třídy H. **(obr.7,8,9)**

Není napojeno oplechování kolem komína. **(obr.10)**

Nejsou napojeny okapové žlaby ve štítech. **(obr.13)**

Pod svorkami jsou umístěny olověné vložky, dochází ke kontaminaci povrchových vod nebezpečným olovem. **(obr.11)**

Zdroj: Posudek ESČR 2011/T1

Děkujeme za pozornost!